

КПСС-ин Хальмг таңһчин комитетин, Хальмг АССР-ин Деед Советин болн Министрмудин Советин орган

Мөрн жыл
1990
Така
сарин
13
Басң өдр
№ 131. (11144).
Унғы 3 дөнгө.

1990 жилийн тава сарын 12-т Москвад, съездмүлхн
гмелевск Баашид, Советск Союзин Коммунистическ
тия ХХХХН съезд хөдлхшлн цаарандн хөл.
Эрүнн сүүрлн А. Н. Лукьянов хардн. КПСС-ин ЦК-н
дөрлөн сэтгэлхүн даруу болн КПСС-ин Централн
ргхлнн Комиссин ахлчл суулхнр иувчар дууһн өгн
а шийн тускар тоолхнн комиссин кесн солсхвр деле-
р сонсн.
Их зууһиннн өгсн дууһар КПСС-ин ЦК-н Генералн
лэтрин дарууд, КПСС-ин ЦК-н гешүнд В. А. Иваш-
КПСС-ин Централн Бүрлхннн Комиссин ахлчлд,
СС-ин ЦКК-н президиумин гешүнд — Б. К. Путо су-
дн.
Съезд тоолхннн комиссин протоколмудыг батлн.
Эрүнн хөөн үрднн съезд үл-сүүд гнж батлж ахсн

КПСС-ийн Уставын проекгд оруулсн чиглэвэрдүг болн нэ-
трүдүгн шинжилж коммиссин хардач М. С. Горбачев дсв.
Делегатир проекгт күүндүгир цааранды кев. Угаи
тоолварир тодрхаһар болн принципнальн кевэр хувиц-
сна хөөн күүндир төгсөгдү. Делегатирин оруулсн сүл-сөл-
гүд коммисст нөмр көдмш хөхин төлз өгтүд.
Сүүрин Яовуд СССР-ийн Министрмүдэя Советийн Ах-
лач Н. И. Рыжков таха сарик 11-д болсн шахтермүдүн
булдтын тускар сьезд орлцагчир зэглж. Сьезд ин сол-
схирин уурт авв.
Асхин сүүрин эклдэр сьезд «Эрдм-сурһулин, наукин
болн хуульгуриш халхд КПСС-ийн политикал туск» резо-
люц шинжилж хэлһөд, батлж авв. Цааранды сүүрин
М. С. Горбачев хардв.
Партийн дутлиг хардгч организмуд кандидатирмуд эвлэж
төмдлэлийн болн төмдэр күүндир мэдхит сьездэ сүлж.

1. КПСС-ын XXVIII съез-
дин «Гумани, демократическ
социализм» гндг програм-
мн герчлэлн батлхмн.
2. Цаарлдан, КПСС-ын
шин Программ батлж автл,
зврэнн дамшлтын үүлдэр-
тэн программн герчлээр

3. КПСС-ийн шинэ Программыг тогталбар комиссыг бүрд-

Орунбар тага сарин 11-д документсын проверкээр күүндөр эхлэһин өмн делегат Д. Н. Кугультиновд үг өгдэ. Летчик Анатолий Грищенко өнгрөс учуар ори-нутин пуг захас коммунист-рэс, нань чигн гражданимудас телеграммэс кржана, гиж эн келв. Босад зогсад энүна саялыг хүндлх селвг өгдв.

Даруһ делегатир хөлөгджэх төрмүдэр күүндэрэн цаарандыг кев.

«КПСС-ин бюджетин болн аэорин тускар» гягд резолюцион проектэр съездин редакцион комиссин ахлач В. А. Ивашко үг келв. Эн резолюцион проектир комиссь өмнн делегатирин хэлэврт орулж өглэ, гиж эн тодлуулв. Терүнэс нааран давсн дагин эргид сүв-селвгүд өггдэ, ух-

циальн-экономическ өргжэлһнэ их программэ ухалж авлиһг даалһад, законодательн седвэр гиж СССР-ин Деед Советин хэлэврт орулж өгхм. Тийн программэ аһад ксрртэ болжана гихлэ, селанд онгын өглһн сулдж ода гиж делегатир тоолжана. Нам төрүнэс үлү, нег делегатын келсэр, КПСС-ин аграрн поли-тик өдтэ цагин дөвсүд мууһар күцөгджэнэ.

Орулсн чиклврмүдиг сүв-селвгүдиг учрт аһад, съезд резолюциг батлв.

Завсрин цагла делегатын элчирин хург дээр КПСС-ин ЦК-н Генеральн селгэ-тин дарукин үүлд кандида-турмуд аажк темдгэлһэр кү-үндэр болв. Күүндирин аш-мудын тускар сүүрин хард-сн М. С. Горбачев делегат-иг аһгдв.

Энүнд цэн сүрвр өгв.
Бийнийн тусар хөлхлэри,
Украинд 1932 жил төрлөв,
гиж В. А. Ивашко аэглв.
Удас цагт партийн кеддмшт
бээлэ. Невчин зуур Афга-
нистанд советкин болж нөд-
лв. хөөнй партийн оян зу-
си үүлд бээлэ, тер тоод Ук-
раина Компартия ЦК-я хой-
рдгч, хөөнй нөгдгч сөглэ-
рин үүлд.

Ондаруллынг итклтээр
харжаж нүн болжанав гиж
кандидат герчлв. Партийг өн-
грлһнд күрхг зэв угалдн,
гиж оратор төмдлгв. Парть
утаар ондаруллын күэдг-
шгөг мөдх кертэ. Юнгад ги-
ллэ тер төрмүдт ямарав чиг
талдан чидмүд ода хэл-
лэгч чадшго.

КПСС-ия ЦК-я Генералын
сөглэтрин дарукин үүлд те-

КПСС-ия ЦК-я ахлагчин
үүлд делегатин «Северовос-
токуголь» нөгдэтин «Кадык-
чанская» шахтын участкин
шачалыикин нийд В. Д.
Блудовин, КПСС-ия ЦК-я
сөглэрт Ю. А. Манасюковия,
Украина Компартия Запо-
рожск горнокин нөгдгч сө-
глэрт П. М. Ванатын кан-
дидатурмүдгч заав, хол ра-
диоаппаратана НИИ-я парт-
комон сөглэрт В. А. Прохо-
ров (Москва) эврэнн кан-
дидатуран сөлгвл.

Эврэнн кандидатур заах-
ларн, партин дотрин морал-
ль-этическ бээдлгч асуул-
һнд вэрэ тусла төгөөн ору-
лх кертэ гэсч төсөлвэр хар-
двр келэв, гиж В. А. Про-
хоров келв. Төрүн төсөл-
рар, ЦКК зүг партийн дотр,
лундын демократин төртү-
дэр үүлдх зөлтэ, коммуни-

Партия Центральн Коммунистическ союз
Ладчикн КПСС-н ЦК-н
еральн секретр М. С.
бачев, —соңад, куудир
на дөн партин XXVII бо
XXVIII съездамуд хойрид
д обещанин бээлд-жир-
д гүн хуврате боло, гиж
дд темдгажана КПСС-н
Центральн Комитет, ЦК-н
бюро, политическ пар-
ти коллективн органамуд,
д, гуманитармур, демокра-
д, социалн үнчирг бээл-
оринуттин революционн
мездин партияг, дөшлөт-
үг чадамудиг залд,
онкут, уаст, партия,
и социалистическ идея
и парубан күргөн тотал-
и сталинн системиг
д, багана. Со-
уула. Цуг эн тоот политиче-
ческ бээлд-жирхад саяд өмт
оружжана, окдаруллаһин хөрү
эргинго бээлд азууллаһинд нил-
чэн күргөжана.

Партия хөөжирхл, терүң-
туужлгч иргч шудтан окда-
руллаһна кушмудат күрлһиле,
уяһна бээлд-жирһилгч перуу-
ллаһна залһлдата, гиж съезд
далаж темдгажана. КПСС-н
ЦК-н мөслж шинуруллаһна, дог-
матнамас сулдхһһна, оли-
дунд политическ көалишк ке-
һһна биялгч даскч аяһһна,
вино күчөр, иткәтә бөрмтгөр
оли-политическ талдан чидл-
мудла конструктивн кеәвр
үчөж чадһар. Ноолгһчн бо-
ахла тодрха керүдөр өмтиг
аваж чадһһна төдә съезд дуу-
бан өткәнә.

Ихүеэлһинд КПСС түрүлгч чигир аүүлжана.

Тусла В. И. Леяинүр дэврһинг сьезд нөг мошж бурушажала. Терүг политик болч цени узатл гиж хуахуудас, басһинас, тер мет перн толэ нүдлэлһинес болн буульһинес харсаһн — коммунист болһна. әрүн седиһте күн болһна дэвр.

Социялзмиг хажилһинг болч партиа алдгудыг шажалч бөөдл һарһад, обшества антикоммунизм болч антисоветизм тархаж дегтрүлхәр седиһте сьезд бурушажана, партиг экономическ эс гиж политическ шахалһа севдәрмүдлн өмнөс замһн цуг агарһар үүдлж әврөһн бат седиһте сьезд бурушажана.

Терүнә дегц тер үг-хаалһи күүсәхләрн КПСС-ни ЦК, Политбюро, ЦК-н Секретариат күсәгдәжөс тодрха ыһаһилһнн экономическ, социальн болн шагшавдыһ аһинһ керте кевәр учртап авһис уга. Әрдилһлэ ноолда келһнһ лампань, кооператив бурдәһһн дәмшлт, региональн эдл-ахун тоонанд болч предпринятымуд тустан йдәһинд орһн болн йк-якь ань чигл керг-үүләрмүд систем угаһар, партиһа органицист урдасн тохията бөлдүр угаһар кегдлө. Эһн чинтө бөс

[illegible]

КПСС дэуэглэт интернационалистичин парти, келл-омтнн бодолго, асармудын олол, эхнэсмүднн оштанг айна, национализм, шовинизм болл расизм, реакционч идеологич ямаран чиги бовдмудла өвчлшгөө парти.

КПСС-т партийн олоа йосинг ил кертгэ тетиклн, парти политик бодолдн болн күчлэлдн коммунист болднн олх ил аварш тетиклн, өклт организацинн ннчиг унгарн өвчлүүлннг сээд эрхн төрчиг тоолжнн. КПСС-н ийрэй-п о л и т и ч е с к б у й л б а а д л партин организацинн бийн элчлэлд мсдэр. КПСС-н хальд советн республикннн Компартиянн.

ил кертгэ кертгүүлдормин өчиг дор орулад, нам төүд талдан ашмудур авч өсн.

Ондаруэлнн ээлгдсн өхөөлнн илнн күчлэлнн үүгджэ күчүрүлд болн дуинд хамгин түрүнн КПСС-н ИК-н халхас бюрократичек асарнн административ системин үлднн днлжэ арлнн нэрн бөөдлн дүтү үлчлэр, батлж авсн шиндэрмүдг бүрлэмжн болн идн пропагандистн халхэр тэс-та биш тетиклэр, партин дүсэвнст шнн таалд нодлнн днлмүдт уга бөөдэр човчлгджн. Батлж авсн шиндэрмүдн күчлэлн бүрлэмжнн.

Централн Комитетин үүднн дүтү бнлжэ өсн.

ийн тоолвормуд келгдэг. Төр уч-
рар, партийн бюджет төг-
төллөө болн нүүлэлнэ, төр
мөд партин келдмшин өлгө
цагин таалыг болн партийн
тэвц мөс хуваалхыг учрт
явч партийн бюджетиг бүрт-
гелнэ шин эв-арх ухалж ав-
лхыг ЦК-д болн ЦКК-д да-
лалх болж хөлагдажээ.

Проектын тускар келд-
сн ухан-тооллрыг холөсгө хо-
өн делегатур оруус чык-
вормудыг учрт авад, «КПСС-
ин бюджетин болн зөөрин
туск» КПСС-ин XXVIII съ-
эдин резолюций батла.

Зөрм делегатур КПСС-ын
болн политическ партсийн,
олна жисэдин болн органи-
зацсийн хөрлцэнэ туск резо-
люц авх сөлгө өлгө, гнж
В. А. Ивашко толдуул, Гал-
дан партсийн болн организа-
цсийн тускар КПСС-ын хэлэ
программын гэрлэлд болн
бетад зөвөр тодрхалар үз-
лэгдсн бээн гэсн ашлвр ре-
дакцшн комисс кев.

Экономическ реформ нүүл-
элнэ халхд КПСС-ин поли-
тикийн тус төвр резолюций
проектр делегатурин келд-
мш съэдин өмн эглэ,
гнж төрт бөдлхлр бээх ко-
миссийн ахач Н. И. Рыжков
келв. Ут турштан 70 уза-
тоолар, сүв-сөлгө, олн зүсн
альтернативин вариант учрт
авгдв. Комисс принципийн
ашлвр кев: рынокт хөр-
цлнд орлого экономикс ба-
траулд концепц уга.

Элчирин хурт дээр КПСС-
ин ЦК-н селгэтр Е. К. Ли-
гачевин, КПСС-ин Астрахан-
ск обкомн негдгч селгэтр
И. Н. Дьяковин, Армения Ко-
мпартин ЦК-н хойрдгч сел-
гэтр О. И. Лобовин, Белорус-
син Компартин Минск обко-
мн негдгч селгэтр А. А.
Малофеевин, СССР-ин дотр-
дундын кегүдийн министр
В. В. Бакатина, ВЦСПС-ин
ахач Г. И. Янаевин, КПСС-
ин ЦК-н селгэтр А. Н. Яков-
левин, Казахстана Компартин
ЦК-н негдгч селгэтр, Казах-
ск ССР-ин Президент Н. А.
Назарбаевин кандидатурмуд
зааж төмдгяглэ, гнж М. С.
Горбачев зөнгө. Долан кан-
дидат бийн бууула, гэгэд
элчирин сөлвэлэн хойр кан-
дидатур сөлгөв — В. А.
Ивашко болн Е. К. Лигачев.

Делегатур таалн кандид-
атурмудын төмдгяглэ Канди-
датурин свисд КПСС-ин
ЦК-н Эгитн сөлвөлүш В. А.
Купцов, КПСС-ин ЦК-н сел-
гэтр, «Правда» газетин ах
редактор Н. Т. Фролов, Ук-
раина Компартин ЦК-н не-
гдгч селгэтр С. И. Гуренко,
Латвн Компартин ЦК-н не-
гдгч селгэтр А. П. Рубикс
орулгд. Ленинградын де-
легат, Ленинсоветин нөртө тех-
нологическ институтын рек-
тор А. С. Дудырев зиралн
кандидатурин аалн.

Даруун А. П. Рубикс,
В. А. Купцов, С. И. Гуренко,
Н. Т. Фролов, А. А. Мало-

дууа кандидатурар күүндөр болал уга бээтл, урдасна Украинэ Деэд Советин Ахлалчиг үүлэс нэрчачин туск эрлх жонгад эн оруулж эгв гэси сурарт В. А. Извский цөөлнөөр өгт. Теруг Моска-хур КПСС-ин съездд нарч Понсна хөөн Украинск парла-ментд бөөд антикоммунисти-ческ, конститутивн биш чи-дмуд республикин Деэд Со-ветин Ахлалч хэрж ирхиг не-кв. Государственн ах үүл да-жажх күүнд республикл аь сансарн бигэ заахад-зархад бөөтх гинэд, эн үүлэсн нэр-чачин тускар герчлалл, иж эн келэ. Зөрү дурарн үүлэсн харлһн Украинд социализ-мин идеяг бурушажаж эм-нуд эвранны термудн күүм-жтөөр халхл арн өгшгөй гиж сурхлал, эн үүлд дажнэс коммунист сунгнхг гиж ит-гэлтэ.

Тусуун деэр — В. К. Жи-гачев. Шинирлэлнэ болн си-дуралһнн термудин туст ми-нэ халхл талдл темгтг, гиж эн келэ. Съездн кедлмшигн өдрмүдт эн халхл улм бат-рл. Минн тоолвар, съездд чидмүл негдэлнэ юопи бол-жаана. М. С. Горбачевт ПК-н Генералн сеплатр сүэлһн тер туст үлүгр болжаана. Он-дуралһнт, олна бээдл-нэр-чачин цуг халхснт шинирлэл-лин би дөнжжана, болн эн-гүд дүсүлж, кешалт угаар, дасажнэс девиштур күүтх кел-гтэ. Онд аьнэ зөөрн буру-наахачин тускар претендент

Истрин зөвөг партонратэс болн хажууна антикоммуни-стическ чидмудин дээрл-нэс харсдһна эв-арһнэ болх зөвтэ.

Дундл прлматэ бээси ду-ту-хадас партиян бүртклин чигэ хөөһсн уга, гиж Б. К. Пуго темдгэв. Бидн зуг эдл-ахун термүдэр икар үүлд-лэвидн, зөрмдн партиян, бүртклинэ кедлмшиг улсин бүртклинэс нийлхд күчр би-лэ. Зөрн тоотыг күнэж бо-лв, эндр бидн чик хаалһдан бөөнэвидн. Партийн органи-засян эрж биш үүлүлэрэ залһлдата термүдт бидн урд-кас дорхн икар оньган өг-чөнэвидн.

СССР-ин улсин депутат майор Лопатинлэ учрсн йовдл мет, коммунистирг шаххар сөдлһнд КПК ора-тн хэрү өглһнэ учрар пре-зидент ижиг темгтгэв. Зар-сдһн өдөрмүдт, үүлүлэрэ

Зарсдһн өдөрмүдт, үүлүлэрэ талын оол болн терисн-талын буранигт деатрээс коммунистирг өлм эртэсн дэрхэс нөггтэ. Урдн нэрч-жэс Латвин Компартияг тог-тсн нарн бээдлин туст та-рунэ гөмийн хяа бөөнэ гиж эн зөөрнэ.

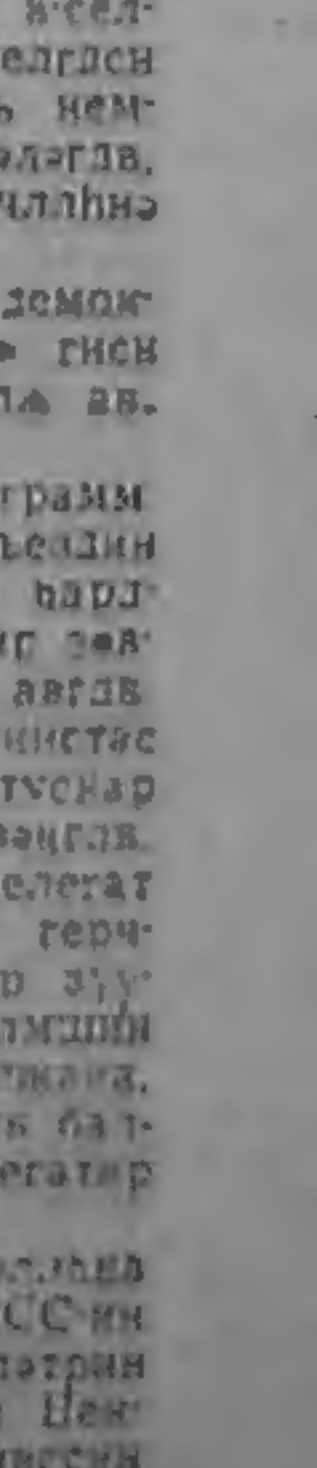
Кандидатурмүләр күүн-ир эс болсн учрар, претен-дентл бурушаалһа арн эдэ дүүлжх КПСС-ин ПК-н нис-трупкас шитэ өгтэсн уга билэ. Эн бээдл кеш дээр-гатур өнөг тусхан, гиж ах-заялжаж нүн аялгт. Теэд кандидатур болһнн нэвээр-дүүхан өгтһнэ аялжажх

M.
H.
L.
S.
C.
B.
D.
E.
F.
G.
H.
I.
J.

верти-
 онзон-
 лубол-
 тасель
 нарт-
 торт-
 те-
 тина
 тина-
 етен
 ола
 нис.
 ута
 деле-
 ах-
 тегиз
 твчар
 ору-
 ни
 дназа-
 еэран
 деле-
 рула,
 шкис
 Дезд
 нилвр
 тоол
 внал-
 тун
 онму.
 Е. К.
 и бу-
 спис-
 дуу.

Е. К.
Слащин
Увачар
В. А.
А. Пу
Уулгдв.
р бгах
В. А.
кумен.
Полу-

(C).

КПСС-ин XXVIII съездд КПСС-ин Центральн Комитетин кесн Политическ тооцаһар болн партин төрмүдәр

Советск Союзин Коммунистическ партин XXVIII съездин

РЕЗОЛЮЦ

(Чялгавь, Эхлһн 1-ч халх).

Экономикт социальн үзгүр залһна, төрүт хүн тал ар-гүлһнә туск XXVII съездин нөмөр күнөгдөн уга. Көргө-лтийн рынок илһн эвдэрһн, дефицит икдһн, арслһнги үн дор өрлһн социальн ик чиниртә бөөд болн амтнә автарһар эс таасн седкн түлән. Селһнә социальн-эко-номическ төрмүд хурцда.

Государствени болн күч-көлсн дисциплин инер сула-лһн, үүд татһн, амтнә үк-ләр, төрсн һазрасн зулж һарсн амтн һарч ирлһн дахууджаһ күч үзүлһнә эс-лгт; коррупц, арсм көөдһн, аржлһн боля наркомань, шатһаа дор өрлһн үүмт үүдөжнә, политическ бөөд-лгт һәрүлжнә.

Наукин, арм-сурһулин, культури, эрүл-мөнд һарла-на аюлһгта бөөд орн-нутгин өдгә цагин болн иргчин төлө ик өмшгтә болжана.

Орн-нутгин кесг регионмуд Чернобылин зон, Арал болн Арадын шяри һазр, Ижлий һазр, Семипалатинск полигон болн нийн чигн — экологи-ческ аюлын бөөдәс һарһгад уга. Экологическ төрмүдәр батлж авсн шиндирмүд цань уга уданар күчәлжнә, Ар-мөнә болн орн-нутгин талдан регионмуд һазр чирлһнә ашмудыг уга келһәр госу-дарствени программс күчәлжнә.

Өсөөд төмдгжнә: келн-эмтн хоорид харацнә хур-цалһнд партн бели биш билә. Ик зуудан күчәлгәс төн-шәрүлһнә илт ЦК селдәрн һартан авга билә, цутхалд болн бөөрн һазрт өрәл-дөрәнә һәр күчәлгәс кесг үүдәр-мудә әвчләдг билә, Союзин ийн бооһа баталһн уданн татгав, СССР-ин Союзин бүкн бөөд болн тусли бөөлһн өмшгтә бөөдәд тусв.

Уасн сә халһнә сәрл-жнә гһнәд сепаратистск әр-үләстгн КПСС-ин XXVIII съезд бурһажана. Прибал-тийн республикунин Ком-партияс болсн әгирлһнә тусг сьезд әвә санархлһнә мө-дгжнә, ән әгирлһнә полит-ическ бөөдһн дөргәтәд төднә өмшгн. Илһгч илһг гесдрлһ-нү ән ирә.

Сепаратистск халһнә со-циалистическ халһнә һарскад партиин организацин халд-сиг дөмжәжнә тускар өсөөд гесдрлжнә, Литван, Латви-а болн Эстоня коммунистич-еск

КПСС-ин XXVIII съездин программн документсин үл-сүүрт негдлһнүр ән дууджә-на.

КПСС-ин һардәр партиг шинрүлһнүр зөрмг ишкдт икдһн, төрүт госу-дарствени партис политическ көтләрчә үндсн кевәр хуврүлһнә тө-лө цуг эвәрһн өлөсн уга, гһж сьезд тематлжнә. КПСС-ин ЦК-п, партиин ко-митетмүд эвәрһн келһмшн ондәрүлж, партиин органи-зацсин үүдәгч күчиг әгсж чадсн уга.

КПСС-ин Центральн Коми-тетин, төрүнә Политбюро-и болн ЦК-н Секретариатын үүдәр үндсн йерүлһнә, һадрмудын политикн болхә — шинрүлһнә нежнә, гһж КПСС-ин XXVIII сьезд тоол-жана. ЦК, төрүнә Политбюро-и эвәрһн үүдәрһн КПСС-ин ик-негн бөөд тетһнә болн партид демократн делгүр-лһнә, обществн хамцүлһнә, орн-нутгт граждәнс эв по-литическ ән-әрһәр күдһнә һоллгч төрмүд, орн-нутгн кризисәс һарһж авлар һоо-ран саагдшго кесг-үүдәр-муд беләж, ялһн күпәлһнд аалх зөвтә. Күүкә улс, ба-һчүд, һетеранмуд дүнд кел-лһн күпәлһнд төрүн ийн хөләс, обществ төднә бөөд-лһн өмшгтәд учртан авлһн, өмтнә ән багмудыг партиин бөөд-лжирлһд болн олна бүрдәсгт күчнә орацулһн кертә.

Сьездин шиндирмүд күч-ләр, төр мөд делегатринн орулсн сүв-сөлүгүдг болж шалһгч төмдүдг бөөд-лжирлһд тохралһар һурн са-рин болат илт кесг-үүдәр-муд беләх дөмжәс сьезд КПСС-ин Центральн Комите-тин ийн ханьд өгчнә.

Орн-нутгт тогтсн социальн-политическ һаря бөөдлгт учр-тап авад КПСС-ин ЦК-н бо-лн ЦКК-н сүүрмүдт әндәи немин тускар. Политбюро-и болн Секретариатын тооц-һар күүдәр кес селг өгхм. Партия идеологическ көдм-шиг шинрүлһнә туск төдг-жнә һарһа тохралһар һурн са-рин болат илт кесг-үүдәр-муд беләх дөмжәс сьезд КПСС-ин ЦК-д өгхмә Партия ийн төрмүд учртан авад олна наукин Академ-и, марксизм-ленинизмн Ин-ститутыг, КПСС-ин ЦК-н бөөд олна наукин Институ-тыг шинрүлж йерүлһн тус-та болх гһж тоолхм.

Партн чанһ болн үлст мөд-гм социальн-экономическ политикн күчәк зөвтә. Обще-

ствд, госу-дарствени органму-дт кризисәс һарһнә, бөөд-лгт батрүлһнә, әдр-бүрин бөөд-лжирлһн төрмүд халһ-лһнә әв-әрһ селәлгһн төлө партид бөөдлгт әврә шинжл-лһн, үлмә угаһар әврә үн-лһн кертә.

Күч-көлсч коллективсәс партиин организациг һарһж уурулһнд аалгәс ймаран чигн үүдәрнги болн уурулх селмәтә талдан чигн йовд-лмудыг сьезд демократич бо-лн законностиг әвдлһн гһж үлжнә.

Политическ реформиг төг-сәлһн, йосиг күчнә Совет-мүдт әгһнә кертг төгсәж күпәлһн — КПСС-ин даавр, гһж сьезд герчлжнә. Пар-тийн комитетмүд ийн Совет-мүдә хооридан зүүж үүд-лһнги йерүлх, ил йосна орган-муд гһж төднә батрлһнд ил-чән күргх, сүкһарт келһмш чирт болн хрестыянмүдт тус-та дөмгән күргх зөвтә. Де-путатарин-коммунистичн кон-структивн халәк Советмүд күш чинртә болн дигтә кел-лмш түргәр өрлһнд илчән күргх зөвтә.

Орн-нутгин политическ сис-тема президентствин инсти-тут орулһнги чик болн керт-тә йовал гһж сьезд тоолжа-на. Төрүнә леги республи-кудин болн бөөрн һазрин йоснаа Президент хамж үүд-лһнә бүрдөп законн иштәһәр тогтагд уга, Президентин һарһжах Зөргүд күпәлһнә тус-т бүрткәлһнә лиз йилһгәд уга гһж төмдгәжнә.

Сьезд советск госу-дарствени парт делкән үүдәрнги дөмжәс, төрүнә улс-сүүр-г XXVII сьездин болн XIX партиин конференцин ашләр-мудә йрацүлж — әврә дүр-лн шүүвр келһн, сә халһнә теишәрлг, әдл зөв болн ке-негнәнн кертг әс орчлһн, үлмә уга бөөлһн болн суве-реинетитг хооридан күдлһлһд, әвр-зевиг, хамгин түрүнд — илдрн әвр-зевиг хаслһн, күү-на зөв күдлһнә үлд хара-цнә демократизац болн гума-низмәд төмдгә.

Эн принципсәр бүрәсәсч СССР-ин һазадын ийн поли-тик парт делкән бөөдлгт төм-дгәһәр йерүлһн, дөмжә-лһн өмшгтә сүлхәлһн, ән ик чинртә төрмүд халһлһнүр һарһнә, аламан әдл-ау-сн системд экономик хамж-үүдлһнә, экологическ халх-ар хамж үүдлһн, духовн ха-һар йекүлт бөрлһнә, өмтн хоорид аалһдаг әргжүлһнә

илчән күргх, дөмжә һарһнә ашләр батрүлһнә әкәп төвө, гһж сьезд төмдгәжнә. Аш-тнә дотр-дундын төрмүд ха-лһнә төлө һазадын тааста таал үүдәгәжнә.

Парт делкән бөөдлг бол-жах сән чинртә йерлөс болм дүгәһәр күрлһнә принципт орн-нутгин өмшгтә уга иштә бөөлһнги тетһлһнә төдг уурул-жахш. Дөмжә политикн төр-мүд, цөргчирин болн төднә өрн-бүлмүдин туск илмж госу-дарствени болн партин оньгт тасрхан уга бөөх зөв-тә.

КПСС-ин парт делкән аалһ-даг әргжүлһнә болн гүүдүл-лһнә төлө сьезд дууһан өгч-нә, коммунистическ болн ке-длмшч партысла, талдч ән чидлмүдә шахм аалһдә бәрж үүдлһнә, ола зүсч политическ партысин болн ол-на йисөдн сә халһнә ирлж-жәк халхс халһнә чинртг төмдгәжнә.

Партиг үндсәрнә шинрүл-лһн төрүнә программг үндсәр-нә шинрүлһнги нежнә. Партия ийн программ бел-лһр комиссә бүрдәһд, төрүнә проектг әкәп партиин организацин күүндәрт төлх кертгә гһж сьезд тоолжана.

Иргч кемд обществд болн госу-дарствд үүдәрнги про-грамм КПСС селәлжнә. Эһнә «Гуманн, демократи-ческ социализм» гһсн сьездин программа герчл-лһнд, орн-нутгин делгратин хамгин чинртә төрмүдәр батлж авсн резолюст цөөлһ-гджнә.

Партиг болн обществг кризисүр, орн-нутгн — дор-ормдан зогсһнүр болн йос-ис нег парт орулһнүр, сә-циализмг болхә хажилтсүр авч ирсн давсн цагин әндүг давтж болшго гһж партиин сьезд цуг коммунистичн, КПСС-ин һардгч органмуд көдлх иткн зүүлһгдсн өмтнә оньгиг тусхажана.

Орн-нутг күнд пагт бөөнә. Демократическ цуг чидлмү-дин хамцат урднә үгәдәд угаһар кертә болжана. Советмүдт, ола организацид болн йисөдт, әдр-бүрин йлт үүдәрт өргч ийнә бүрдәж хамцхмн гһж социалистическ идея дөмжәк цуг өмтнә КПСС селг өгчнә. Күч-көлсч күүнә төлө, һарһ-сн звин болн цуг келн-өмтн зөвһәрсн бөөдһнә төлө цуг конструктивн тоотыг хасад, әдл зөвтә күүндәр кәхдөн партн бели бөөнә.

«Өдгә цагин девснд партин дөмжә политикин һол үзг-хаалһин тускар»

Советск Союзин Коммунистическ партин XXVIII съездин

РЕЗОЛЮЦ

1. Эвәр бөөлһг батрүл-лһнги КПСС һазадын поли-тикин чинртә гһсн үзг-хаал-һнә гһж тоолжана, тегәд иа-рт делкән чинртә бөөдлгг гөнгүрүлһнә процессмүдт цуг халхар нөкд болх. Ийн по-литическ ухан-тоолварар ул-кежәх партин дөмжә политикн СССР-ин удан болагта сә хә-лһнә ирлжнә.

Дөмжә-политическ таалын бөөдлгт болн делгратиннә ир-гчиг цуг халхасн үлөд, сән хуврлөс хәрү әргшго бат-гисн илт батрад уга бөөдл СССР-ин төлө дөмжә өмшг-тә Чидлмүдин тоомсринн батрүлһнд, цөргт цөрглһнә перинн өөдүлһнд, цөргт ул-тик шинәр бүрдәл, дөмжә-цө-рглһнә харацнә демокра-тизац, тусли хань диглж то-талһна систем хуврүлһнә болн тусли хань бөөдлһг, төрүнә мержлһнә өөдүлһг болн кәрәгиг сүрлһнги йе-рүлһг; СССР-ин граждәнмуд лавта цөргт цөрглһнә зако-нодательн улмуд батрүлһнги тетх зөвтә.

Советск харслтын дөмжә доктринн күпәлһг болн ду-сүләд делгратиннә КПСС дөмжәд, парт делкәд өмшг-тә уга бөөлһнә цуг делгү сис-тема тогталһнд, ним күпәт-һәр дөмжә политическ ик-илт делгратиннә, дән угаһар болн чидл үзүлһн угаһар төвкүлү бөөлһнүр, уралан йо-валһнд илчән күргхдән бели бөөхән иткүлжнә.

Харслтын төрмүд халһлһн дөмжә харлһг, СССР-ин го-су-дарствени мөжәс әс көн-дәлһг, Төрснә суверейнитет әвдәр селдлһг уурулһнги, һазабас деермчлһн болн пагт — төрүнә өмнәс иштә-һәр хәрү өгһлһг, госу-дарствени үлмә уга бөөлһн болн территориялн бүкдән бөө-лһ харлһг, үн-чинәр эвәр бөөлһ шинәс тогталһнги тет-кх зөвтә гһж партн тоол-жана.

2. СССР-ин Зөртә-зөвтә Чидлмүд социалистическ го-су-дарстван харсһар әвр-нәнн конституционн даавран һәртәһәр күчәжнә гһж КПСС тоолжана. Коммунистич, әвр-нин болн флотын, КГБ-н мөжә харг цөргүдн, СССР-ин МВД-н дотр-дундын цөргүдн тусли хань бөөд-лжнә, төрүнә шүүж авсн социалистическ делгратин хә-алһ иткәлт бөөнә.

Цөргүдт болн флотд хурц чинртә бәһ биш төрмүд хо-

риш, тер тоод әднә күчәк зөв уга үүдәрлә, тусли хань тогталһнә, төрүнә профес-сиональн белдәрлә, кәж илгә-дг шин зүсн техникнн болн әвр-зевиг чинртә болн тоо-ла, дисциплинә, бурдәмкин-штатн структурт бөөх дуту-дундла, цөргә улсин болн өднә өрн-бүлмүдин социальн му харелтә аалһдәдә төр-мүд, Эһнә му санан-сәдк, чинртә бөөдл, цөрглһнә әс таасдлг седкн үүдәнә.

Цөргчирин күч-көлсн цань уга ик ола-политическ чин-ртәг, күндәг КПСС төм-дгәжнә. Советск Зөртә-зөвтә Чидлмүдин тоомсринн батрүлһнд, цөргт цөрглһнә перинн өөдүлһнд, цөргт ул-тик шинәр бүрдәл, дөмжә-цө-рглһнә харацнә демокра-тизац, тусли хань диглж то-талһна систем хуврүлһнә болн тусли хань бөөдлһг, төрүнә мержлһнә өөдүлһг болн кәрәгиг сүрлһнги йе-рүлһг; СССР-ин граждәнмуд лавта цөргт цөрглһнә зако-нодательн улмуд батрүлһнги тетх зөвтә.

Нөг союзн законодатель-ствин үлд харслтын, өмшгтә уга бөөлһнә болн цөргт тосх-тын төрмүдгт централизо-вани һардх кертгә гһж КПСС тоолжана, гһж сьезд герчл-жана.

СССР-ин Зөртә-зөвтә Чид-лмүд нег һардварин, әктер-риториальностин, цуг делгү пертг перлх дөмжәлһнә хам-днә әврә дурарнә контра-тар пертг авлһн өлөдлгдг сө-жүр принципәр батрүлһг олн келн улсин кадрта әвр-мин, социальн әдл зевин бо-лн законн өмн цуг пергчир болн пертг перлх зөвтә улс-әдл зөв әдлһнә принципәр бурдәгдх зөвтә. СССР-ин Конституцүд батлгдсн һоллгч чинирн өлөдлгх зөвтә.

СССР-ин Зөртә-зөвтә Чи-длмүдт цөрглһнд бәһчүдг бөдлһнд болн төднә цөргл-лһнд партиин үлмәһн күрл-һнә әв-әрһ болн янз ухалж авад, төрүц шин кемжәнд күргх кертә. Патриотическ болн интернациональн сүр-һмжлһнә көдлмшг, Төрсн-нәнн өмшгтә уга бөөлһнги тетһлһнә әрүн кәрәгн күпәл-лһд СССР-ин граждәнмуд бө-лн бөөдлгт йерүлхмн. Эн ха-лх бөөрн партиин органму-дин чинринн өөдүлхмн.

3. Советск обществин ре-волюционн шинртә болн го-су-дарствени хоорид харацнә болжәх процессмүд СССР-ин Союзин закадын үлд девсн-девснәр цөргә реформ

нехиг нежнә гһж КПСС тоолжана.

Реформ күрм дүгә кем-жөнднә бәрлһнә принциплә ирлцүлж харслтын күчн-чи-длн наука иткүлгдсн кем-жә тетх; иргч дөмжә-техни-ческ политикн ухалж авлһг болн наукин, техникнн болн технологиин хамгин шин кү-дәмжнә үлд өөдән чинир-тә өдгә цагин әвр-зевәр болн дөмжә техникәр әрмгг болн флотыг асгһлһг; СССР-ин Зөртә-зөвтә Чидлмүдин бур-дәмжин-штатн структурн болн аалһнә органмудын оптимизац, кадрмудын поли-тик шинәр бүрдәл, дөмжә-цө-рглһнә харацнә демокра-тизац, тусли хань диглж то-талһна систем хуврүлһнә болн тусли хань бөөдлһг, төрүнә мержлһнә өөдүлһг болн кәрәгиг сүрлһнги йе-рүлһг; СССР-ин граждәнмуд лавта цөргт цөрглһнә зако-нодательн улмуд батрүлһнги тетх зөвтә.

Харслтын туск болн харсл-тын предпритямүдин кон-версин туск закадыг әднә производствени кәрәгнә һа-задын фактормудас иштә делгратинн учрт авч түргәр батлж авх кертә, тер мет цөргә улсин, өрн-бүлмүдин гешүдн, запаст әс гһж от-ставкд һарсн өмтнә социальн тетһлһнә болн зәв-йосна хар-слтын нег күпәтә госу-дарствени программ түргәр бат-лж авх кертә гһж сьезд то-олжана. Эн зааж келсн кү-пәлһнә төлө хамгин түрү-нд зөртә-зөвтә чидлмүдгт зас-сә болн харслд һарһдг һа-рут хасна ашт сулдсн чи-длмүдин болн мөмгнә әрм хувинн өгхмн.

Цөргә һадрмудын матери-альн болн социальн бөөдлһг батрүлһнги, цөргә улсин сән талта патрмүдәр тетһлһг, үн өсжәк болн йафлг бол-жах бөөдлг даицалһнә кес-г-үүдәрмүд күпәлһг сьезд хамгин түрүнд күп-гәх зөвтә төрмүд гһж тоолжана.

4. СССР-ин Зөртә-зөвтә Чидлмүдт партиин-политическ илһнә цуг системн үндсәрнә ондәрүлһнә цөргә реформин һоллгч үзг-хаал-һнә негн болжана, төрүнд ола бөөх структурт хув-рүлһн, партиин организа-ция

син болн политическ орган-мудын күчәк үүдәрннә тө-вәр йилһж авлһн, тетһг ийн төрмүдә болн күпәлһнә та-алла ирлцүлһн, партн дотр хәрлпг демократизацлһн, шагшавдын шин бә-ә-дл, дисциплинә, зәв-йосна диг-дарана, цөргә үр-нәгн бөөдлһн өөдән кем-жә тогталһн оржана.

СССР-ин Зөртә-зөвтә Чи-длмүдт политическ көдлмш үүдәгч кевәр делгратлд йовдг Марксин, Энгельсин болн Ленинн идеямүдәр, на-рт делкән ола-политическ ухан-тоолварин болн культу-рин күпәмжәр ул кәх зөв-тә. Политическ лидерн эвр-нәнн чинрән әрмд болн флотд батрүлхар, орн-нутгин харслтын күчиг өөдүлһнә сә хәж сән болн дешлһтә цуг чидлмүдг хамцүлхар КПСС зүткх. Зөртә-зөвтә Чи-длмүдин деполитизацг сьезд бурһажана.

Әрмин болн Флотын пе-ргә-политическ органмудыг үүдәр орн-нутгин харслтын халхд күчәлжәк политиклә, СССР-ин Конституцүд ирл-цүлж бурдәгднә, цөргә ул-син политическ, цөргә, ша-шавдын болн зәв-йосна сүр-һмжлһнги социалистическ идеалмүдт иткәлт бөөлһнә, әрмин болн улсин ий-негнә, патриотизмин, советск ул-син ийгәлтин, интернацио-нализмин, сәг-сөргт бөөлһнә, Төрсән харслдн даггин бели бөөлһнә седкәһәр ху-цәлһнә төлө залгднә.

Әрмин болн Флотын КПСС-ин организацин не-длмшн, партин дөмжә поли-тик бөөдл-жирлд тохралһар бөөх советск закадын кемжә-нд орн-нутгт үүдәжәк тәл-дән ола-политическ органн-запсә әдн ола-тә-устайһар ашүж үүдәлһнә әв-әрһ үүд-әд, йерүлх кертә болжана.

СССР-ин Зөртә-зөвтә Чи-длмүд Төрснә иштә харсач, дөмжәс тетһлһнә болн әвр бөөлһг халһлһнә фактор болх зөвтә гһж сьезд тоол-жана. Харслтыг батрүлһнә төлө күпән цуг тоотыт хә-лж халһлһнә болн улм йе-рүлһнә селг илмә — комму-нист болһнә патриотическ болн интернациональн пәв-рин, цуг улсин кәрәгн бө-лжана.

Улс бүрткжәнә

Хәрү төмрин күшин тускар

Искусствин делкәд

Пласталин, деесн

ГАЗЕТИН РЕЙД

КЕНЭ ТӨЛЭ КӨДЛДВ?

Яшкулин хот уудг гермүдин көдлмшин тускар

Театр хувц өлгдг ормас эхлнэ гинэ. Поселкуд, селэд болжа, миньһар, нег таласнь хот уудг гермүдэс эхлнэ, гинэд келхд хажыр болнго, гнж сангднэ. Юнгад? Хэлэлтн, үт хаалһд йовдг улс поселкуд, селэд дээрэд йовхларн хот уудг гермүдт ирдэ амрад, дурта хотан адхэр адина. Зүт ямаран бээдлһар гинчирит хот уудг гермүд тосд гнэ—энн талдин төр. Зэрм, райодни селэдэр йовад, хот уудг гермүдэр бүрткнл кесн цагт йир эн уга бээдл үзнэч. Эн саамд нам эс таньдг улст санам зовна. Уулдн көдлэд, зуундн болжа нарид шаргдад йовх улс хот уудг гермүдт кергтэ кевэр амрч, бийдн тааста, пинмтэ хот ууж чэдг болхм? Нурһаджан, уга. Энн кенэ гема? Кен ним хажыр бээдлг чинхд зөвтэв?

Олахи мана рейдов бригад Яшнууа поселкин аарм хот уудг гермүдэр йовад бүрткнл нег. Ашнь ямарамб? Буульх юмн уга. Деер келдсн хот уудг гермүдт төгтсн йир му бээдлг герл орулжах чигн юмн харһсн уга. Рейд кесн цагтан илд ксн дуту-дундсн тускар, хот уудг гермүдт учрсн тармүдин тускар келх саната-видн.

Удин цаг. Района поселкин тал дунд бээх олна хот уудг гермүдт ирүвидн. Энд хойр хүн хот адлажнь үзгдэ. Хот чиниурдг бүрткн хин төлө хойр хүн хот аву-видн. Мадниг ЭИПТУ-д сурһуа сурчсн баахн нүүкн С. Н. Фоменко теткн. Өдгэ цагт болжа Яшкульд бээх «Дорожное» гндг кафедамшлэд бээхн күүкнэ күүнэ-врес медгдэ. Зүг бидн бүрткнл кесн өдрлэ олна хот уудг гермүдт нелдчир эс күүнэ-жэх учрар эн нүүкн ингэ-рон ирж, келдженэ. Болв дамшлэд бээх күүкнэ өр дамшлэдэ амтн нелдх эвн-тэлн, эс гнж ксн аяна келдмшиг бүрткн, харһсн эдү-үннн чинхдмб? Тегэд чигн ан мадинг теткн цагт шин-гн хотд 20 грамм махн бо-

ли 140 грамм шөл дутсн нелдгдн. Тег өдр хот кенэч М. С. Пашаеван селгн көдлжэлэ. Менюд темдгдсн хот-хо-лын аармн эс белдгдсн, аармн, болжа чилж одсн модгдн. Тингхлэ кезэ, өд-рин ямаран кемд менюлэ ирлрхкэ хот-хол күнч бели болдмб? Миньһар болжа, нурһжг удн цагт, амтн хот уудг гермүдт ирцхэнэлм. Уд-ла эс белдгдсн хот-хол кемд асарнь кергтэ болхмб, кен энүг адлажмб? Тингхлэд сел-лн хаарт хот уудг гермүдт ирдг амтнэ то баи болнаим, балһснла дунцүлж болшго.

Цаарандн хот негд хорад олад, бүрткнл кевүвидн. Палта деер зөгсжсн аарм хэснэд хотн париж одж, махна зүүтэ хотн хоосн яси. Хот келжсн, хадһжсн хораст батхн дала, энд-тенд керг уга иршуд невтнэ. Аһар цеврлдг прибор уга болсн учрар хорад бүтү, ха-луи.

Цааранди хорадн хойр күүкн кун ваһ-сав унажана. Энд ямаран чигн канализац уга болд, эдн усан плити деер халууд, суулһар зөө-нэ. Тегэд чигн усн кинт-

рэд, унажах даһ-савн сөө-нар унагдгдсн медгдн.

Хот уудг гермн көдлчир эврнн хундларн хувал-цад, күнд көдлмшин тускар цээлж келв. Көдлчирин жалнь бички, күнэлг көдл-мшин күнд, тегэд чигн наа-ран ирж көдлгдг амтн йир цөөнн болод бөөнэ.

Энд буфетчиц болж көдл-жэх Г. А. Вавилова бас эв-рннн хундларн келж өгв. Буфетин төлө нег бички хо-рв харһгдг өггдэ. «Хот-хол элвэр ирсн цагт энүг уда-на хадһж болхн, донцл хора уга болод авч ирсн хот талдан хаарт бээх хот уудг гермүдт хадһгднэ. Терүг авч ирхэр буфетн хаалад олна, гнж эн келв. Бийн худ-гүүлснэ халхар хөр-һар жил көдлжнэ, зүг нег чигн хаарт (урдн ан Эад-р-хнд көдлж йосмн) ним таа-дла харһад уга.

Герин хорат дотраснь шинжлэд хэлхлэ, бас сарул ухан-тоолар үүдхн. Тегэд чигн ямаран ухатаһар, яма-ран бээдлһар энд амтиг тосж, ямаран хотар амтиг гинчлүлгн медгднэ.

Даруны мади поселкин шоссейн хол хаалһин хажуд бээх «Дорожное» гндг кафе-дамшлэд бээхн күүкнэ күүнэ-врес медгдэ. Зүг бидн бүрткнл кесн өдрлэ олна хот уудг гермүдт нелдчир эс күүнэ-жэх учрар эн нүүкн ингэ-рон ирж, келдженэ. Болв дамшлэд бээх күүкнэ өр дамшлэдэ амтн нелдх эвн-тэлн, эс гнж ксн аяна келдмшиг бүрткн, харһсн эдү-үннн чинхдмб? Тегэд чигн ан мадинг теткн цагт шин-гн хотд 20 грамм махн бо-

уга. «Канализац көдлхн, усиг плити деер халууна-видн, канализац суулһар зөө-нөвидн», — гнж хот түгэж өгдг В. П. Онгулданова хун-дларн келв. «Жалнь бич-ки, көдлмшин таал йир му, тегэд чигн амтн илгэрэн ирж көдлхэр селдхн», — гнж эн-нэ келсн үгмүдт немж А. М. Тепло келв.

Хотыг чиниурдг авсн цагт бас дуту-дундсн илдг-дв. Зэрм зүсн хотдн 20 грамм махн, аармдн — 30 грамм шөлн дуту негдж. Энд чигн учр бөөнэ, гнж негд-ж болхмн. Эс гнж юн-гад хот чиниурдг хорад чин-иур уга болжажмб? Бидн хотыг чиниурдхэр селсн цагт эдн буфетн чиниур авч ирв. Болв хот кенэчир эв-рннн чиниуртэ болх зөв-тэлн, аль өдрт кесг дөж-буфетүрн хотан зөөж чин-иурдг болхв?

Мана рейдов бригад Яшку-лин хот уудг хойр герт бүрт-кнл кев, болв нелдгдсн дуту-дундсн дала. Энд көдлгдг амтнэ келсэр, эднэ бээдлнн тускар райпод меднэ, рай-пон көдлчир дару-даруны ирж бүрткнл кенэ, зүг сол-гдсн, хуврсн юмн уга. Минь-һар болжа, эн цагт хот уудг гермүдт райпо талас негд кергдгднэ. Амтн көдлмшин кергтэ таал тог-талго, эднэс сн, күнэмжтэ көдлмш неж болшго.

Өдгэ цагт хот уудг гер-мүдин, эднэ дуту-дундсн туск төр кезэнэ келдг, кели-дан шарх учрсн төр бол-жана. Зүг ода күртл ярсн юмн уга, гнж келсн чигн үнн бөөнэ. Болв амтн бээ-дл-жирһин кергтэ таал бүр-

дэгдхкэ цагт, хот-хоолнн программ бээдл-жирһлд тох-рагдхкэ цагт бидн хот уудг гермүдин төриг оньгасн алдх зөвтөвидн аль угай? Онда-нар келхд, «деер» суусн ам-тн, негдвэр, Яшкульск рай-пон, хойрдвар, Хальмг пот-ребсоюзн көдлчир амтнл сн таал тогталһар. Эднэ күнд көдлмш урмдлулһар ю ксхэр бээхмб? Аль өдннг зүг амтнэс сн, күнэмжтэ көдлмш негд дэсж авснас нань юмн эс соньсулдг бол-жажмб?

Нег дөжк Хальмг потреб-союзн ахлчин дарук А. К. Дикунуговла харһсн саам учрсн цагт эн төриг халһар селла. Зүг эн бийнсн ге-минг зааглад, цуг гема хот уудг гермүдин көдлчирт бийнш, бөөнэ, гнж намаг иткүдхэр селдн. Эн цагт юуһин келхэ? Эднэ ведом-ствд бээх предпритямүдт негд болхас нань шоодвэр өгдг, көдлх дуринь уга не-гд бээхлэ, ашнь юн бол-хн келхд күнд биш.

Зүг тинм болв чигн рай-по болн Хальмг потребсоюз хот уудг гермүдин төрмүдт оньган өгч, эднэ көдлчирт кергтэ таал тогтаж, көдл-мшин урмдлулх гнж сангднэ. Ода дееран ханчн ним са-нан бөөнэ, зүг йосндан юн болхн иргч үзүлх.

РЕЙДИН БРИГАД:
Е. ЦЕРЕНОВ,
Яшкульск района улсын
бүрткнлнэ багин инспектор;

Г. АРАВГИЕВА,
Яшкульск районд товаро-
вед;

Л. ПЮРВЕЕВА,
мана корр.

Чернобылин аюлла харһсн күүкдиг Куба тосж авчана

ГАВАНА. ТАСС-ян корр. С. Старосельский экиглжнэ: Куба келн-амтнн герой Хосе Мартин нег зүүжэх Гаван-ск аэропортд ним нх байрта харһлт кесг пагас авч бо-лад уга бээсн. Чернобыль-н АЭС-нн авдрһнлэ хар-һад золлн эдсн советск күүнд советск Аэрофлотын шиншл рейсмүдэр өдр бол-һн гишн нааран иржнэ. Ма-на күүкдин түрүн багнр Куб-на харһал Фидель Кастро тосад тейд түргэр эдгит болн сөөнэр амрхиг дурдв.

Советск күүкдиг кубинск үүрмүдн децгэс болн кам-пад хартан бэрсн тосв. Энд самолетмүд нисж хардг ха-рт гинчиргг автобусмүд кү-лөжсн бээж. Күнд гема күүкдиг бачм дөнгнн машинд хамгн сн гишн гаванск болонцсүр күргв. Навад-синь-болжа Гаванас арвал километрт бээх Хосе Мар-тин, негтэ пионерск балһс-нур күргв.

Би тингаран одлав, тегэд йир сн хаар гнж герчлж чаджана. Тарара хол энд пионерск лагериг өргэд Ка-рибск теигсүр орна. Рево-люцин амн эн районд зүг байн амтн, нурһжг амери-каншпир амрдг бээсн. Ке-снхн биллст өдгэ цагт ку-бинск күүнд бөөнэ. Пионер-ск балһсна генералн дирек-торнн дарук Хосефина Го-мес 15 жилин эргд энд 3 снй хар күүнд амрад хар-ла, гнж нанд келж өгв.

Советск күүкдиг амрһнд болн амрһнд авхн гишн шиндэр Кубан правительств авсна дару лагерин цуг гер-мүд ахр болгнн эргдг ка-питальн ясар келдв. Зэрм корпусмүд болондг хуару-гдэ. Орс келнэ бичлүднн литературта библиотек бээ-дгдэ. Хойр шин бассейн тос-хлн төгсжнэ. Хосе Мар-тин негтэ балһснд оржах дөрдн пионерск лагерин кө-длчир орс кел шунж дэсж авчана.

Бичлүднн балһсн йир сөөнэр агсгдж. Энд цегн уст болн йир үүрмг паһан элэтэ пляжмүд, театр болн хаврин кинотеатр, спортнн площадкэ бөөнэ. Нолын бел-чрт усна станц бөөнэ, энд күүкдин төлө кермс, он-һис болн усар гүүлдг вело-сипедмүд бээдгдж.

Кубинск замчир цөн сар урдаснь орс хот келг дас-гдв. Мана көдл-мүдн ман-го, аванас, илэснн, баян болн нань чигн зүсн тропи-ческ аер-земшгт икэр таа-сж илжнэ.

Төгснн булн усн күүж-диг илжжана. Эднэ аармн ут хаалһд авсн болжн ир-сн даруһан усн тал олж өм-хэр селв. Зүг амчир ода дееран нарид бээдлн болн өмһлнэ чинд диг-дара бат-сн бөөнэ.

Күүкдин эрүл-мөндгт ха-

Газадын ордулар

Нарт делкэ КПСС-ин XXVIII съездин тускар

БЕРЛИН. «Шингсн КПСС ямаран болх зөвтэ? Парла-ментск янзата парт аль аван-гардин парт болхмб? Эн тер съезд деер хэлэж күүн-дэж бол төрмүдин негнэ», — гнж «Нойсс Дойчланд» газет бичжнэ. «Ик чингтэ олн төрмүдэр йоста сн нау-чи ориентац угаһас келтэ» КПСС ода түрү уажана, гнж темдгдэ, терүлһнн хам-дан делегатннн ик зүлн коммунистическ идеямүдэс салж хархар бээхн, гнж га-зет бичжнэ.

СОФИЯ. «Отечествен вест-ник» гндг болгарск газет съездин көдлмшин түрүн до-лан хонгнн ашнь диглхлэ-ри, делегатнр конструктивн көдлмш ксхэр дүтжнэ, гнж бичжнэ. КПСС-нн съезд деер партийн хардар сун-гдхнн тускар келхлэри, де-легатнрт түгэж өгсн анкет-мүдин ашар авад хэлхлэ, «хамгнн ик үүлд орх наадк кандидатмүдлэ дунцүлхлэ

М. С. Горбачевин рейтинг хамгн өднэ» гнж «Дума» гндг газет бичн.

УЛАН-БААТР. «Чидлмүд

хооридан дегд йилһрад эн-рад бээхлэ күцажах кергт му болна», — гнж «Унан» га-зетин московск корреспон-дент бичв. Съезд деер үт келсн йир олн оратормүд партиг шинрүлхн болн өк-номическ реформн кехнн тус-кар төриг хурцар тавь чигн, тер төриг лөж күцахн тус-тодрха сн сүв-сөлөг баһар өгчнэ, гнж терүна стаяд келдженэ. Кемр удалто шин-сөөнн боода эс келхэ, орн-кутт болн обществод ан-һн йир му ашта болх гнж не-сн съездин делегатнрин тоо-лоринь ан хувалцжана.

ХЕЛЬСИНКИ. Советск коммунистнрин ферүмд өрл-цжх улс нх гндг шалһгч кевэр күүндэр кежалһнн темдгдн чигн, «советск об-ществин олн зүсн багин улс, орн-нутган цуг регионмүдн амтн партия иткжнэ» гнж «Хельсингнн саномат» гндг финск газет бичжнэ. М. С. Горбачев партин эргд дут амрһдунг негдүлж тэдх нх төомсрта күн гнж газет тоо-лжана.

(ТАСС).

Японь Советск Союзд дөн өгшгө

ТОКИО. Цуһарн негдэд Советск Союзд мөкдэр дем-огдһнд Японн правительств негд болшго, гнж Японн МНД-нн шиншл элч Тайдаэ Ватанабэ зээлгв.

«Ондарууһл кех дуудвртаһар демократизацин боли сул экономинд орһнн» халхар Советск Союзин күнэжх кергнн Японн таасжана, гнж Т. Ватанабэ келв. Эконо-мик хардһннэ эвар дасхар ирсн советск делегатсн Японн гинчлүлж авад, «интеллектуальн дөнгөн» СССР-т тикжг өгнэ, гнж эн келв. Токио авхар селжх Нуримэс эелин өмн үгтг бээхн цөөнн арамүдг Советск Союз аг-нэв гнхлэ, тегэд ирж Японн Советск Союзла экономинн халхар хамдан иһар көдлх, гнж МНД-нн шиншл элч келв. (ТАСС).

БСП-н хардач оппозициг шалһв

СОФИЯ. (ТАСС). Студенческ «окупационн булгэс» зөгсхлэ Болгарыт чингртэ бээдл нежк гөнгөр. Терүлһ-нн хамдан, одахн сунгдсн парламентин түрүн сүүр эл-хнн өмн орн-куттг бээдл зөөр нарн кевэрн үлджнэ.

Эн төрмүд Болгарск социалистическ партин ах совет-тин сүүр деер халагдв. Орн-нутгнн президент отставкад харсна хоон тогтсн бээдлг БСП-н ах советин ахлан А. Лилев «оппозици дээрлн келдэ, парламентск биш эв-арһар политическ йос хартан авхар бээх йовдлэ» гнж келв. Тегэнтн бээдлэ, «оппозици хоон нарн эвнэ, шуумһанар, селдвртһар көдлжлхн, гнж эн келв. Тер учрар тогтсн бээдлг чингэр үлэдл, политическ, бүрлэм-жин болн кадрмүднн халхд тодрха сн шиндэр батлм-ах күцах. партиг, зүүнэ хардвирг цаарандн чигн шин-рүлх кергтэ, гнж БСП-н хардач келжнэ.

Демократическ граждннн обществод эвар орһннэ атра-тагнй БСП күнэх гнж, келдэ, тогтсн бээдл тэнтннн солх кергтэ, яһад гнхлэ «демократьл эамшг үлджнэ, тегэд парт төрүг хархсн зээлгэ» гнж А. Лилев таагдлв. Тингхлэри талдан политическ чидлмүдлэ күүнэх кергтэ гнж эн келв.

ЧСФР-т эд-тавр үнтэрв

ПРАГА. (ТАСС). Чехословак 30 миннн зүсн кергд

● Урһц—90

Зуни өдр жил теткнэ

Анжур Пюрбеевин негтэ совхозин конторур бидн үдин өмн өрж ирвнн. Нег кабинетур орж ирхлэ баһ наста адуу үгдэ. Тинилдвидн. Эн күүнэ нерий Дмн-трий Борисович Эрендженов болж, харв.

— Ода төрө хадһнэ гүргү немлэ, та, конторт ю келжм? — гнсн сурврт эн ним хару агв.

— Агрономч кун зуни көдлмшин гүргүлэ конторт суух зөө уга. Энд минн көдлмшнн ойм тэрэнэ тег, ток. Болв би тингаран күрч чаджажн. Нанд тинган күрдг ари уга, юнгад гнхлэ, машин уга. Би совхозд нурэн сар көдлжнэ. «Бөгдир» «Москвич» өгхэр бөөнэ, зүг төрн кезэ ирхнэ медгдхн. Тегэд өрүнэс анн тои тал йовх маши күлөһад суунав.

Төрө төрдг адлаһад агрономч кун ноллгч специа-лист. Зүг эс болх медгдсн келтэ, ан ода төрчирт па-гнэ, өмнөхн өдгө, көдлмшинн көвдл адлиг чаджажн. Би, төр бээхн төрнэ төснн көдлмшинн бовудын тус-кар эс талдга, зөө агв.

Эн жилд совхозин төрчир 5530 гектарас цаһан буудла, икнэ, зарм, хар буудла хураж аяхнн. Государ-ствд мана совхоз 600 тоон буудла худхлхн. Зура деер бээх буудла худхлхнн. Эн жилд ийдн жилинэс урһц тэгү болжана. Кемр ийдн икнэд гектар болһнэс дунд-гад 24-а центнер хураж авсн болхлэ, ан жилд гек-тар болһнэс дундгад 19,5 центнер хураж авчана.

Совхозин ноллгч ток селднэс арич, бурун дуунал бичнэ. Ток дээр төр өдр 1990 тоон буудла келтэ. Энд буудла хадһад арич хойр илэһадн бээлэ. Төрүнэс хой-рнэ илэһадн бээдлгдэ уга бээлэ. Совхозин агроном-чнн үгтг эдн төр өдр, эс гнж маиндуртн бээдлхнн бээлэ. Эдн бээлнэ ирнэжнэс ирж көдлх амт күлэ-...

● Сән улсин тускар

Анжур Пюрбесови норта совхозини конторур билди
үлди өми орж иривди. Нег кабинетур орж ирхлэ баһ
наста азалу уагди. Ташланди. Эн күнүс нерһи Дмит-
рий Борисовичи Эрендинов болж һара.
— Ода тору кадһана гүрүг кемла. та, конторт ю
кемаһит? — гисн сурьрт эн ним хору агв:
Агрономч күн азии кемдмшин гүрүгдэ конторт
суух пав уга, Эларм киши кемдмши орм тораһа тег,
ток. Болд би тингөрөн күрч чадкаахши. Нанд тинган
күрдг арһ уга, югадг сиклэ, машин уга. Би совхозд
һурин сар кемдканэв. «Богдһар» «Москвич» атһар
бөөһи, ауг торһи, кеза ирхнэ меддгжәхш. Тегәд арүнас
аин ток таһ болж машин күлөһәд суунав. ... специа

дүн тох тал бүх машин күлэрээ сууна.
Тэрэ тэрэ дэлгэхүүн бүтүүнүүн хүн хөдлөгч специа-
ллет, туг эс болх шалбаруу хөдлөгч эсд тэрэгнүүн на-
лаш сүвсөлөг өгч, кэдлмшнн бовуд дилгж чаджахш.
Болв, тер бийн тэрэн тегин кэдлмшнн бовудын тус.
нар'эн тодрха хэрч өгв.

нар'ан тодрха хэрү өгв.
— Эн жилд совхозын тэрчирн 5530 гектарас наһан
буудя, ичмэ, аарм, хэр буудя хураж авхмэ. Государ-
ствд мана совхоз 600 тонн буудл худалхмэ. Зура деер
бидн буудл худалхвинд. Эн жилд нидн жилинхэс урцн
тату болжана. Кедр нидн жилд гектар болһнэс дунд-
лал 24-д центнер хураж авсн болхла, ан жилд гек-
тар болһнэс чундлал 13,5 центнер хураж авчана.

тар болниса дундад тэр цэцгэр хурал
Совхозын бодлогч тох селанс арвн хурвн дуунад
бэзнэ. Тох деер тер өдр 1900 тонн буудя кевтлэ. Энд
буудя хадхлх арвн хойр плошадн бээлэ. Терүнэс хойр-
нь деерлгжж белдгдх уга билэ. Совхозын агроном-
чнн үгэр эдн тер өдр, эс гнж махндуртнь белдгхмн
билэ. Эдн района организацис ирж кедлх амт күлэ-
жэлэ.

— Эндр мана совхозын хөд кирхачир нөдлмшэн дуусжана. Тедн дунар ток деер нөдлхмн. Совхозын цутгил деер бэхх ток бөдлх кертга. Тер нөдлмшчирин зармсы эн ток бөдлх. Маднд сөн дөнгөн мана шөфмүд кургна. Эндр мана совхозд Элстин почтамтас 7 күн. «Союзкалмводестрой» нөгдлтэс 6 күн нөдлжана. Нөдлх, урхасы буудлхан хадлх бээри цаглари бөдлгэ. — гиж агрономы нөдл.

Эн жилд төрөхнр тэр хадхна нөдлмшн дала шууга харалго, дуудвр, занвр угаар эклв. Эн совхоозн төрөнө назр нэммөдлхнэ нурвн авенод батлдж. Эн коллективс «Зунн эдр жил теткнэ» сндр үлгүрн сөө нэр меднэ. Төгөд эдн тэр хуралхна нөдлмш эхлнэ түрүү өдрснэ аян нарн бултаснэ аян, аснн ора күрт нөдлжөнэ. Кемр урннннр геедрлт угаар, болзлнн хурж авхлэ, теднэ күчтэлсн өөдн үнлгдхнн мейжж нэммөдлхнн цурхын медлто күлжөнэ.

Мөнч сарин дотр, буудя болжах кемд, мана районд хур орлго маднд хундл учрав. Тегэд буудя цаглари күү авч чадсн уга. Энүнэс калта теруна чин-ринь чиги дора болжанэ, — гиж совхозин директор Василий Матвеевич Чужаев келнэ.

Төрөнчир комбайнсан така сарин нөг шинд төрөнө нөдлмш орулж, Төрөнө токмуд, стаймуд деер урди жилмуду эдл дага транспарантмуд, дуулармуд эглэхш, Тер бийнэ комбайнермуд төрө хуралһна нөдлмш ээлсэн түрүн өдрөснэ авч зогсолт кеджжэнэ, Ут-турштан төрө халдһнэ 18 комбайн кеджжэнэ.

— Комбайне эвдрж, логехишнй? Тосна-туланэ мате-
риалмудар тадн янж тетигданат? — гэсн сурармулт
Д. Б. Эрчлнжовн ним хэру ага

— Нөдлийн өвчлөл тавь хонг давь. Эцэлдүү, нөг хуучин комбайн мотор эвдрэл зогсч. Эндер ту хуучин моторын ормд шинэ мотор тавьдгийн. Наадиснь эвдр жөхш. Тернь чинг чхота, юугад гихлэ нэмээдлэнь эв-арбар нөдлжэ комбайнермуд көдлх комбайнсан бийснь ясж бөлднэ. Тосна-тулэнь көрн уга. Өдөр болн нөг бөизовоз бензин авч ирнэ. Терүгэрн тингэд ода то-рад бөөнөвди.

Совхозия хардвар гертэсн холд нөдлж йовх эмтнэ төлд кедилмисн болн бэсчин му биш таал бүрдлж, Комбайнермуд зэрэнь некндитэсн теет бээх вагонч күүтүд хоняа. Теднь цевр-цев, сарул, Совхозия пүт хлидг бээх хот үүдг герт хот бөдлчлэд, эндн хурь дэжг куржг өгнэ. Уунах хотын асортиментны оян зүсн. Бод мал, хөд алж ээдг хот кенэ.

Эн жилд совхозын хардвар буудиа хураж йовх ном-
байнермуудын күч-хөдсиг үрмдүүлжин төлөд күч-нал-
сын шинэр эшлжана. Көмр комбайнермүд буудияг
гездэлт үгвасх невару хурайах солонмин ковныгуудыг
зергүлдүд олоад төдхүлж, цонж авсн тонн буудия тө-
лө нөг арсли өгчана. Көмр комбайнер нег адрин өрчил
60 тонн буудиа бункерэсн буудххла, тер 60 арсли ол-
жана. Көдлмш төгсхлө төдл мөнгөн мөрэ болч буудиа
чигн авхмин.

— Төгөд урдкла эдлар ардын орад тус уга. Ода дунар сззээр кеджк мекг инэр оллар шунна. — гнж совхозин хардвр келна.

Турун тавн хонгин дотр комбайнермуд С. М. Надбитов, В. Н. Николаев, А. А. Антонов дугтааснз инэр бууда цонж авла. Навдл комбайнермуд члгн эднэс ард улшлглон тэлэд кучичидлаан нөөлгө кедлжана. Турун арвын хонгин дотр эн эдлахун комбайнермуд 2600 гектарас 8400 тона бууда цонад авчк

ДЕТУЊА Борис

ОЛН ЭРДМТЭ ТОСХАЧ

Тосхлтын нөдлмш кегдэх хаар серул-
чиси ээгин үр мөг күүжинэд, харжинад,
энд-тэнд таш-пиш гинэд, иң энд юмна бээ-
дл һарад ивр-нар гинэд бээна.

Энд Элст балхсна захд, зурһадгч мин-
рорайонд «Мелниратор» гндг тосхалтын
кооператив йисн даухр олар хамдан бәәдг
гер «Каливодстрой» нгдлтин кәдләчирин
тәл бәржанә.

Эн кооперативд эрдмтэ, хартаа эвтэ, нөдлмштэн дурта улс нөдлэн. Тедиэ нөгнэ Виктор Умадыков мөн. Эн күн Михаил Черенович Шалхаковин хардях кооперативд түрүн «дрэснэ ави чолуч болж нөдлэнэ. Ут түрштан хөрп жилдэн Виктор чолуч болж нөдлж йовна. «Калмводстрой» нөгдлэт эн ирж нөдлснэс ави долан жил давж йовна. Урднэ В. Умадыков 69-ч тойгта ПМБ-д нөдлжлэл.

Болд, дамшлгта, ачта тосхач Шаях-
новин тускар сонсчид — мел энунас ардм
дасж аах кертгэ, гнж санв. Терунас авн
арв шаху жил эди хамдан нөдлж йовна.
Дала юм киж чаддо баахи нөдлмшчэс апи
Винтор ик эрдитэ, сан чодуч болв.

Кооператив бүрдэнэ гисн амр юмн биш. Түүн а-встан керглг сэнэр бурдэхин то-
ло дала күчн-чидл керглгдв. Оло болхл
кооператив сэн авч авад, түрүн үзэгдс
күүр-күнд тоотнь мартгдв. Эн жилин нөг-
дч кэарталын тосхтлын-монтажи кедлм-
шин зураһар кооперативин коллектив
күүдв. Зураһар 152.0 миинн арслнга тос-
хтлын-монтажи кедлмш мөхүн ормд адн
158.0 миинн арслнга кедлмш күүдв. Нөг
күн болһн 1200 арслн мөнгнэ кедлмш нөв,
дунд жялвнь 341 арслн болв. Давсн 1989
жилд 700.0 миинн арслн мөнгнэ тосхл

Мана танил Винтор Умадынов ханначин эрдм бас мэддг бэж. Намаг Викторта харьхар хөж повен эдр эн дигтэ ханна- лна кедлмш кеж йовж. Нирдэн Винтор хойр-нурви эрдм сөөнэр медна. Винториг би эмтн орш гижэх шинг герт олж аав. Кедлмштен оуж одси ханнач өөрөн зогсж бэс- си күү үэл уг кедлмшен цааранды кеһэд бээна. Ним эгтөһар кедлмшн кеһах күүг кедлмшэсн тасыхд эвго болж сангдв. Тер бийнх, дууж авад күүндн хөөн, Винтор дала үг кеһдо күүн болж медлгв.

Ахр күүчдвэс медж авен юмнь эн. Вигтор бийлй Городовиковск районас, тенд арви классан чилчкэд чолуцин эрдм дасж авв. Терүнс ави нань кедлмш, хэсэн чиги уга, тасси чиги уга. «Жирлд бийлэн дурта кедлмш кеснэс байрта юмн бээд?», — гиж Вигтор тоолжана. Эн үлдй итгж бөхмн, Юнгад гихлэ өн эврэннь эрдмдөн эврн күрсн күй. Вигтор Умадыновин сөн кедлмш «Улсин инггэлэ» гилд орденэр ачлсми. Бовд анүнас үлү ачлврнэ — «мгин күндлэли, күүнэ сөн нери, — гиж Вигтор санна.

Бэрчигэн шиг герт бэрх улс шуугад орж
нрхлэ, бичхдэд шиг бичхдүдн саднхур
гүүжэ орж нрхлэ — терүнэс их байр тос-
хачд уга.

Ода элн и чиндр цахан гер баржон-
хана. Көдмүүн ардын орж кеһэд, ан герт
бүгд улсис бийн му келүүлгө бзэх нерт-
тэ, гиж Виктор Умадыковин аригд седи-
лэри зовж, нилмжөн өгч көдлж бэлчхана.

С. ЯМАНОВ

«Кавмводстрой» негдлти ИТЦ-и инженер.

та. Ягд гихла, бээрн кир-
нэчир олна хэд кирчнэснэ
хөөн эздүүдс хуудж авсн
хөөдгир кирнэд чилэжонэ.
Урдаснэ кесн то-дигэр
совхоз хэд кирнэлнэ зур-
хан нүдэмкэтээр күдэх зөв-
тан. Күгдэ гихла, эн жилд
ноосна цээр ноорүүлнэ лир
өөднэ чингтэ, тингнэд сов-
хоз хөн болһнас дундла
4,6 килограмм ноос кирж
авчана.

Төр мет совхозын кирхач-
лр дунд бас зварынх үүр-
лэачир баана. Үдгүрнх, өдгә
цагт эдл-ахуд кирхачлр дун-
д З. К. Кимеев тоод
хамгин эн цуцамк баана. Өдг
болнх эн байн дамшл хөш-
шасн кирхач дундлад 70—
80 хө кирхична. Хөд кирхл-
нх лампань өклөнс ави Зула
Канурович ут-туришл 5
тонн ноос кирхичск баана.
Келхд, З. К. Кимеев совхоз-
дн элктрч болж нөдл-
жэнэ. Эн халхар чигн Зула
Канурович йоста эрмчд
тоолгана.

ЗУРГТ: З. К. Кикеев.
Р. Астахован покш зург.

[illegible]

Нубински замчир цон сар
урдасын, орс дон хаяг дээр
хав. Мана новуд-нуукд ман
то, ананас, апельсин, банан
бол наль чиги зүсн тропи
ческ зер-земшинг нхэр тва
сж иджана.

Төгсгөн бүлэг үсн хүүхдиг авчжана. Эднэ зармнхт хаалхд зогсн болвчн ирнхсн даруан үсн тая одж өмхөр селд. Зүт амчир одаадеерн нарид баалхнэ болнөөмөлхнэ чанл диг-дара баттсн бээнэ.

Күүндүн эрүүл-мендиг та-
рланд. Кубинск эмчвр ин-
ныгнан өчкөндө. Больницет
болл изолатормудун палат-
кет кондиционермуд таав.
ТАСС-ин корреспондентла
болсн күүндүртөн Уильям
Солерия нерта госпиталин
ах эмч ыгык нелз: советсн
күүндүн эрүүл-мендинь түр-
түр аеруулхн төлө дугини
мехванд. гив.

СОФИЯ, (ТАСС). Студентческы «коммунационны бунды» болска Болгары чинарты бээлд нечми тогср. Теркуддэ болон хаидан, одахн сундгдн парламентин түгүн сүүр элдэ- хинг еми орыннутг бээлд эвэр нарт кекари үздэгэн.

Эн төрүд Болгарск социалистическ партия ат совет- тин сүүр деер хэлгэв. Ориннутгн президент тататгд А. Лилков «опозици дээрлн нехэд, парламентск бичи эл- архар политическ асс партия ахлар бич бээлд, гнж шунмһаар, селвэртһар кедлжэш, гнж ан келэ. Тер үгэр тогтн бээлдг чинар үлэл, политическ, бурдм, жин болн кадрмудын кэлхд тодрх сан шиндэр бөтлж авч күлэх, партия, анүе хардирг параднд чига шхи- рүлх кертгэ, гнж БСП-и харлач келдэнэ.

Демократическ гранданск обществод эвэр орлднэ стра- тегия БСП күлэх гнж, келад, тогтн бээлд тэтинжн солых кертгэ, явад гнхлэ «демократыл амшг үздэгэнэ, тегад парть терүг харх ээлт» гнж А. Лилков темдлэ. Тинхилхор талдан политическ чидмүдлө күлүлх кертгэ гнж эн нелэ.

ЧСФР-т эд-тавр үнтэрв

ПРАГА. (ТАСС). Чехословаки 30 минин зүсн кедг-
муд унтар. Эднэ унийн шинэс бичхин толэ 574 тонн
цаасм хара.

Эд-таар аштын ёнрин үнтарнын амтн меджала. Зүт хот-хол инэр үнтарваго, гиж теян эжала. Хот-хол үнтар хла дегд түрү бодх гиж чехословацн гражднмудын эрлн тоолжана, ашугын олн амтнэ ухагч тоолврнн сурж некс шннжлэт үзэл.

Күн боллинд сар болли агда 140 крон олн булта улет. белсен зинрт, студентирт болн пенсионермүдт дон бал- хий? — гиж андр ханцх эконоmistир биш, вест улс- санжана.

Оли немшир икэр күлэжэсн хойр германск государств негдлһн иргч ГДР-и эмтид баһ биш түрү үзүлһ гижэнэ, эдн эндр чиги социальн итх-мж уга бээнэ. Республикад көдлмш уга үлдлһн икдженэ. Одахн көдлмш уга эмтнэс бүрдэгдсн негдлһн кон-ференц деер ФРГ-ла финансо-эко-номическ нинцэ оатлсна хөөн керг уга үлдсн эмтнэ то сайд күрч өсх гиж темдлгдлэ.

Анемари Берг (зургт) — шин жир-һли бээдллэ танылдсн эмтнэ негп. Дрезденск «Эльбфлоренц» кондтер-ск фабрикин упаковщиц эн көдлмш

си сулдэгт гиси уведомлень авсн 350
көдлэчин — нурлж хүүд улсн тоод
йовна. Предприятё Деед үзгнн Гер
маня эд-таврн рынкн бери мейар
клннлэ харьн. Фабрикин олалжасн
технолог, сырьё тедү, метар эдн
харьжах кегдлмүдин чипр дүнцүүлж
фабрик шүүгдв... «Ээльфлоренин
продукт кегалгдгн баһр, гегэд һур
ви цехин производств зогсагдв.

Ода дээрэн, республикийн агуул бээ
күч-көлснэ зананла ирлүүлгдэ, ул
син-предприятия эврэ кэдэлчиртэн к
длмш олж авхднэ дөнгөн хүрхэ зөөтэ
ТАСС-ын зурга.

Иван Иванович Морозов
ухал-тоолваран хувалца.

Малд хот бөлдчир нидн жил чигн зуухад арслн эрвд лдөмр жавл авсин. Эдл ахун малчир малд хот бөлдчир ан коллективд нн хингд өртн. Зуни гуршарт үс нэтовари фермсүр көк урн мал торвар угабар зөөж нүргдн. Мал үлэх бөөртн 8461 тонн көк урнмл бөлдчир.

Услврин учистид кедлжэх малд хот белдэчир удл уга хойрдогч хадлгн эхлхн. Механизаториуд гентар болһ- нас дундлад дөчэһэд центнер өмс хурах саната бана. Зуни эн өдрмүдт өрүн эртэс өсхи ора күртл механизаториуд тэгт нөдлж повца- хана.

С. ДОГВИНЕНКО.

Яшалтинск оайона «По
беда» колхозд И. И. Мо
зовин малд хот бедлдин
бригад өөдөн харита күч
көлдсэри ончржана. Нээмэд
лдинэ зварч олалж, көлд
жэх ан коллектив малд хот
бедлдинэ зурахан хойр хол
ванд давуулж күтэх санаата.
Тинжж келхд зварч уур бие
д болжана. Цуг 27 меха
низатор нөдлмшин байн дам
шилт хоршасн эмтн. Усда.
рин 827 гектар наарас малд
хот бедлдинэ нээмэдлдинэ
коллективна нурин дундур
мянгин тонн өмс, 9800 тонн
көк урмил болн 20 тонн лю
церны өмснэ ан бедлх зөвтө.

Услврийн газрт түрүн хадлын кегдснэ хөөн минь нар сөн чиртэ өвсн бэлэгдэл нэмэлд цэвэрлэн күүр малчирин хошмудт зөөж кургтга.

— Услврийн цагин кемд бидн 4 нар минин тоин өсн бөдх зөвтөвдин. Түрүн ашмуд авад хөлэхлэ зуран даалдврмуд нертэнэр күлэгдхн. Услврийн газрас элэгүрүн хураж авад малчирин хошмудт зөөж курггн мэдн олзта. Тингичд тулгнн тослннн баг биш материал эрлэжөн-аядн Ола дээрн гектер болхас дундаад 150 центнер көк урһмд хуража навидн, — гиж бригадир

Селанэ сцен деер

ЭДНИГ ЭМТН КЕЗЭД ЧИГН КҮЛЭНЭ

Сарпинск района культу-
рин Герин «Огонек» гидг
агитбригад кеер келжж фовх
механизатормудур, ферисин
келдчирр дару-даруны олж,
эврэнн билг-ардмэн үзүүлн.
Төрүн үзүдэрин туснар агит-
бригадын шунмн орлцаж,
района культури Герин ме-
тодическ өгнн заведуюш
С. П. Балановиг тодрхаар
келж өгнн сурснд, тер
инжж келв.

—Сул пагт агитбригадын
коллектив эврэнн үзүдэр
шунмн адуу, селанэ кел-
келсчирт ниймжтэ тейжв
хор аутан. Үлгүрн, шидрх
гидг района «Гигант» кол-
хозин хойрагч комплекс брига-
дын келсчирт эврэнн
билг-ардмэн үзүүлн, төрүн
хөөн района Э. Деликовин
нөртэ колхозин ах хөөч Иси
Талмаевин хошт гинчлв.

Мана агитбригадын хаяд
вурдан кун орна. Эдн шугуан
каст жилин эргд эврэнн
билг-ардмэн селанэ келж.

счирит байрдуу, Ионна.
Агитбригадын хаяд Татьяна
Козбанова, Светлана Ренди-
гевич, эдн хоюри куль-
турин эгнн методистир, ре-
жиссер Надежда Молодова,
бюнист Сергей Ликмен-
ко, библиотенарь Ирина Ме-
льникова эдн орлца. Эдн
эс медг эмти района селадар
хоёр болж. Тегэд чиг эдн
түүлсн концерт кезэд чиг
эмти сонгмж халж байрл-
на. Агитбригадын концертин
программ эдн келсчирт ул-
сийн нийлэлтин тускар, эдн
пагин бөөдл-жирлэд ямарач
дугу-дугд нарчаг шалгч
дуд бөөн.

Агитколлективин орлцаж
шидрх района «Гигант» кол-
хозин механизатормуд эдн
келж хойр Жуовихна, мал-
чир Василий Лихомана бри-
гадмудур олж эврэнн кон-
цертн үзүүлн. Дөрлөнэ нүүр-
лэчирт вөрэдгэс кесг дуд
дуулж өгв. Шог ахр дуд

дуулж тедниг байрдуу. Агит-
бригадын дуучир Татьяна
Козбанова болн Надежда Мо-
лодова малчир болн механи-
затормуд ик халтан эрг-
жв. Деликовин нөртэ совхо-
дон нүүрлч ах хөөч Иси
Талмаевин бригадур эдн бас
гинчлж олж. Эдн бригадын
коллектив малчир дунд дел-
гүдгэс дөрлөнэ шунмн
нар орлцад, келсчирт эдн
нүүрлч эврэнн концерт агит-
бригад үзүүлсн. Эдн нүүрлч
бригадын дамшлтын тускар
агитбригадын коллектив на-
дк малчирин хошмудур эргж
йовхларн эргж келж тань-
дулжв. Нүүрлч дамшлтын
тускар магнитофони лөвд
бичж, тедн аурин, цокж
авч шилд нарц бөдлжв.

«Огонек» агитбригад тер
мет «40 лет Октября», Ле-
нина нөртэ, «Путь Ленина»

колхозмудын келсчирр
курч сонн концертмудур
үзүүлжв. Агитбригадын само-
дательностин артистир
хамдан Садовск негдгч той-
та дундын школын 8-ч клас-
син сурхульчир бас орлж
эврэнн билг-ардмэн үзүүлн.
Тедн дунд Оксана Овчинни-
кова, Оля Доценко хойр
олж эврэнн би билж,
эмтнэ ухан-селж авла.

Агитбригадын артистир
бийсн сонн концерт бөд-
лсн дөсрэн эдл-ахусин худо-
жественн самодательностин
орлцажирт эврэнн дөсгөл кү-
ргнэ. Тедн ямаран дуу-
хил, ялж дуулхил, яма-
ран би билхилн эаж дас-
на. Тегэд чиг агитбригадын
коллектив бээрн наарин худо-
жественн, самодательностин
тоомср ээлнэ. Тегэд чиг
дару-даруны эднүр иржхилн
селанэ келсчир кезэд
чигн келнэ.

В. ДОДЕНОВ.

Спорт

Бичкдудин цергэ
наадд

Жил-болн-ауны амрлнэ «дрмудт школмудын сур-
хульчир «Зарница», «Орленок» гидг цергэ-патриотическ
нааддын программ олж эврэнн марнас келж яиринэ за-
швал тогтла. Ода эн наадд «Цугсожан юнармейцирин жи-
сан» гидг нөртнэр элж негдженэ.

Эн жилин марнас түрүн болж тимм кер эүүв. Ода эн
наадд — республикин олж дундын школмудын эврэ бий-
синн, сөн дурар орлцлнэ төр болж тохрв. Тер учрар
аднэ марнаст райодас кеме болжч чанн ааарар, ааар-
рв бийн, — эүт чадмг, сэдвэртэ, сэдл туссн невауд.
нүүд бийсн ирх вокал тогтв.

Нүрүн эдирн эргд Элстин, «мотодромд райодас ирсн
дөрн команд шиллн» программ дөрлэ нег. Тедн
Приозерн района Шин Мөр селанэ, Октябрьскн района
Цахан-Нур селанэ, Ини-Бурулскн района Бах-Буурл по-
селкин дундын школмудын болн Гордовиковск балхсна
2-ч тойгта дундын школын сурхульчир билэ.

Нааддын иновудт нэжн эврэнн конкурср шүүвр эгх
нөртэ билэ: «Жирлиин дуула айсар», «Бидн — юнармей-
цирин» гидг уян наста цергчирин агитбригадмудын
конкурс, «Туужин халхсин баатрмуд», «Гражданин бол-
хилн», «Нөгн — цугтанн төлө, цунар — негнннн төлө»
гидг олж эврэнн дөрлөн, «Харслэ гидг опера», «Снай-
пер» гидг опера, «Зерганд йовалн» — тимм конкурс-
муд программд орл.

Нааддын марнасин ашт дөрн командын үмжисн бил-
жж харв. Командн то-дигни ашмудар Шин-Мөр селанэ
дундын школын сурхульчир дийлж бөрв. Хойрдгч ор-
мг Цахан-Нур селанэ бах наста цергчир ала. Эврэнн
күсн ашмудын кирцаар Бах-Буурл поселкин нөвүд
күүд нурадг бээрн батрв. Гордовиковск балхсна, ко-
манд сүл дөсгд бээрлв.

Дийлж барсн Приозерн района командд Эрсэн Фе-
дерацин Оми, үзгнн зотн марнад, орлжч эв өгдв.

КУМАН Н.

Дарани дийлвр

Футболар Эст балхсна марнаа түрүн эргд чилэ. Эн
эвчин сүл наадд Халымт университети болн «Одн»
заводын командс харн. Эдн чиг эдн хойр-коллективн
хооридан кесг дэжж харжжв. Тегэд чигн нег-негнннн
арчидлг эдн меджлэ. Болн заводын түрүн минутмуд-
дас дэврл кел, чадмг наад үзүүл, 45 минутын эргд эдн
3 гол цокж орулв. Студентир болхлэ нег чигн голар
хэрү өгч чадсн уга. Тимм келэр нааднэ сэдвэрит «одн-
н» хартаа авч.

Матчин хамгн түрүн голыг мана командын дамшл-
тэ казач В. Покиниов цокж орулв. Дарун эн күцэм
агт батрулад П. Нонков тоог 2:0 нуртл курга. Нурдгч
голын авторн дэжж В. Покиниов болж.
Хойрдгч таймд чигн бөөдл ижэр солгдсн уга. Эдн дун-
дн харсч В. Исеевин дөсгч П. Нонков хойр гол орулв.
Эдн дөрлөд студентир хойр голар хэрү өгч чадв. Тимм
3:2 тоотар ол сонн наадн төгсдв.

В. БАГДИНОВ

Келр үүрмүдм оорм бөөхлэ

В. Морозови цоксн зург.

МВД-н церглтс зэглжөнө

Долан хонгин то-диг

Дөсн пагин эргд республи-
кад 65 йос эвдлнэ повд-
учрв. Тедн дунд эмтнэ ару-
мелдин эмнэ 10 повдл бар-
игасмн. Төрүнэ аср барн

Республикин хаалхст 12
зеткрт йовал учрв. Төрүнэ
4 күн эмнэсн халнэ, 12 күн
шавл. Нундл болхд, тедн
дунд бичлгчин, бичлгч

Т У МОСКВА
ЭЛСТ

Така сарин 16,

САРН өдр

Негдгч программ: 6.30 —
120 минут, 8.35 — Док. филь-
м, 9.05 — Күн, наар, Нир-
тмж, 10.05 — Киножурнал,
10.15 — Ахрусна делкэд,
11.15 — «Кончина», Нурвч
серийт худ. фильм, 1-ч се-
рий, 12.30, 15.30 — Цаг,
16.45 — Көгжмн цугвэр-
пейск нэр, 16.15 — «Комп-

ютерла күүвдлнэ», 17.00 —
Кинофестиваль, Док. филь-
мин премьер, «На хуторэ
близ Червянки», 17.25 —
Бичкдудин нег час, 18.30 —
Цаг, 19.00 — «Бидн болн
экономик», 19.45 — «Кочн-
на», 1-ч серий, Худ. фильм,
21.00 — Цаг, 21.40 — «Кол-
лаж», 21.45 — Композитор
А. Пахмудован үүдэлтин ах-
х. Завсртн — 23.00 — Ак-
туальн интервью, 00.20 —
ТСН.

Хойрдгч программ: 8.00 —
Өрүн гимнастик, 8.15 —

Док. фильмин премьер, 8.35
— Мультифильм, 8.45 — Би-
чкдудт фильм, «Шторн на
суше», 10.05 — Фильм-кон-
церт, 11.10 — Док. фильмин
премьер, 11.40 — «Көгжмн
подсезиник», 12.25 — Дав-
тгаж үзүлгдэж телефильм,
«Как помочь папе», 20.00 —
Футбол, СССР-ин чемпионат,
«Днепр» — ЦСКА, Завсртн
— 20.45 — Бичкдуд, төвшү-
нөөртн ортн 21.50 — Хул,
фильм, «Перемена участи».

Бээрн программ: 17.00 —
«Көгжмн болн бичкдуд».

Малодербетскн район
«Красносельскн» совхозин
«Айс» гидг бичкдудин дом-
брин ансамблин тускар, (Хал-
ымт келэр), 17.25 — «Ак-
туальн интервью», Сонхвр,
17.40 — «Республикин өдр»,
(Халымт келэр), 17.50 —
«Премьер айлдхилнн өмн»,
«Соохвр», 18.35 — «Респу-
бликин өдр», (Орс келэр),
18.45 — «Тадна төлө кесн
харилт», Башкирск АССР-
ин ачта артист З. Байчха-
еван орлжжч сонхвр, 19.15
— ТВ-н төгрг ширэ, 19.55
— Зар.

Така сарин 17,

МИГМР өдр

Негдгч программ: 6.30 —
120 минут, 8.35 — «Булгуд»,
9.05 — Бичкдудин нег час,
10.05 — «Кончина», 1-2-ч се-
рийс, 12.20 — «Коллаж»,
12.30, 15.30 — Цаг, 15.45 —
Научн зэжгс, 16.30 —
РСФСР-ин улсин ачта арта-

сти В. Баранова дуулжв,
Саратовас үзүлгдэнэ, 17.10
— Эвлжх спортсменмуд
чемпионмудын селг, 17.55
— Концерт, 18.30 — Цаг,
19.00 — Мультифильм, 19.25
— Зурач А. Осмеркина гол-
гоф, 19.45 — «Кончина», 2-ч
серий, Худ. фильм, 21.00 —
Цаг, 21.40 — Актуальн ин-
тервью, 21.50 — Литератур-
художественн программ «Уг»,
23.50 — Французск харилтс,
00.50 — ТСН.

Хойрдгч программ: 8.00 —
Өрүн гимнастик, 8.15 — Би-
чкдудт фильм, «Старая
крепость», 1-2-ч серийс, 10.05
— Көгжмн программ, 11.35 —
Мультифильм, 11.45 — Рит-
мическ гимнастик, 12.15 —
Давтгаж үзүлгдэж телефи-
льм, «Претендент», 1-ч се-
рий, 20.00 — Бичкдуд, төв-
шүнөөртн ортн 20.45 —
П. И. Чайковскн нөртэ Нар-
т делкэн IX конкурс деер,
21.40 — «Коллаж», 21.50 —
Телехалхачирин сурвар.

Худ. фильм, «Сильные ду-
хом», 1-ч серий.

Бээрн программ: 17.00 —
Телефильм, 17.15 — «10 па-
раллель», 17.55 — «Тель-
пан» ансамблин артистин
тускар, 18.15 — «Республи-
кин өдр», (Халымт келэр),
18.25 — «Урл-90», Репор-
таж, 18.45 — «Республикин
өдр», (Орс келэр), 18.55 —
«Цугхалхилн 1-ч», Халымт
келэр болн орс келэр өгд-
жч репортаж, 19.55 — Зар.

Така сарин 18,

УЛМЖ өдр

Негдгч программ: 6.30 —
120 минут, 8.35 — «Лейла-
рида» фольклорн ансамблин
концерт, 9.00 — Док. фильм,
9.50 — «Эн билэ... билэ...»,
10.05 — «Кончина», Худ.
фильм, 2-3-ч серийс, 12.30,
15.30 — Цаг, 15.45 — Көг-
жмн зөөр, 16.25 — «Телеако».

16.55 — Концерт, 17.25 —
Бичкдудин нег час, 18.30 —
Цаг, 19.00 — Мультифильм,
19.10 — Н. Архипова С. Рах-
маниновин романсмуд дуу-
жана, 19.40 — «Кончина», Хул-
фильм, 3-4-ч серий, 21.00 —
Цаг, 21.40 — «Коллаж»,
21.45 — Иныглтин хаалхс,
Хойрдгч Цугсожан польск
дууна фестивал селлн,
Витебскас үзүлгдэнэ, 23.15
— Леся Украинин бөөд-
жирлиин болн үүдэлтин
фильм-концертин премьер
00.15 — ТСН.

Хойрдгч программ: 8.00 —
Өрүн гимнастик, 8.15 — Би-
чкдудт фильм, «Старая
крепость», 3-4-ч серийс,
10.25 — «Ил глублинн ве-
ков», Фрунзебас үзүлгдэнэ,
10.55 — «Көгжмн, мейд»,
11.15 — Док. фильм, 11.45
— Шведск радион хорн
концерт, 12.30 — Давтгаж
үзүлгдэж телефильм, «Пре-
тендент», 2-ч серий, 20.00
— Бичкдуд, төвшүнөөртн
ортн 20.15 — РСФСР-ин
балхсдын телестудс, 20.45
— Телевизионн көгжмн
абонемнт, 21.40 — «Кол-

лаж», 21.45 — Телехалх-
чирин сурвар, «Сильные
духом», 2-ч серий, 23.20 —
Концерт.

Бээрн программ: 18.00 —
Телефильм, 18.20 — «Рес-
публикин өдр», (Халымт ке-
лар), 18.30 — «О. И. Гор-
довиковин моран теля», Е.
Буджаловин үүдэлтин тус-
кар, (Халымт келэр), 19.10
— «Республикин өдр», (Орс
келэр), 19.30 — «Классн нег
час», Башантисск совхоз-
техникумас үзүлгдэнэ,
19.55 — Зар.

Така сарин 19,

ПҮРВӨ өдр

Негдгч программ: 6.30 —
120 минут, 8.35 — «Горец»
бичлжнэ, Владикавказас
үзүлгдэнэ, 9.05 — Литер-
атури-художественн про-
грамм «Уг», 11.05 — Кон-
чина», Худ. фильм, 3-ч се-
рий, 12.20 — «Коллаж».

12.30, 15.30 — Цаг, 15.45
— Док. фильмин премьер,
15.55 — Бичкдудт филь-
м, «Питер Пан», 1-ч се-
рий, 17.05 — «Көгжмн мейд»,
17.45 — Док. фильм, 18.30
— Цаг, 19.00 — «Арн
зурна күрд уга болн теру-
нэс ах эмтнэ», 19.45 —
С. Березинин дуд, 19.55 —
Телефильм, 21.00 — Цаг,
21.40 — Актуальн интер-
вью, 21.50 — Ним медлго
Болгарь, 23.50 — «Пресс-

клуб үрвр келнэ», 00.30
— ТСН
Хойрдгч программ: 8.00 —
Өрүн гимнастик, 8.15 —
Фильм-концерт «Экран»,
8.55 — Бичкдудт фильм,
«Старая крепость», 5-6-ч
серийс, 11.05 — Фильм-
концерт, 12.00 — Ритми-
ческ гимнастик, 12.30 —
Давтгаж үзүлгдэж телефи-
льм, «Претендент», 3-ч се-
рий, 20.00 — Бичкдуд, төв-
шүнөөртн ортн 20.15 —
П. И. Чайковскн нөртэ

Нарт делкэн IX конкурс
деер, 21.35 — «Поздняя
ночь», Худ. фильм, 23.00
— Некустенин мастермудн
концерт.

Бээрн программ: 19.00 —
«Бидн тагид үрвр келнэ-
вилнэ», 19.15 — «Республи-
кин өдр», (Халымт келэр),
19.25 — «Улсин цөпн бул-
гас», Яшкульскн района Уг-
та поселкин келмч Д. Э.
Манджисовин тускар, 19.45
— «Республикин өдр», (Орс
келэр), 19.55 — Зар.

Така сарин 20,

БАСН өдр

Негдгч программ: 6.30 —
120 минут, 8.35 — «Арн
зурна күрд уга болн теру-
нэс ах эмтнэ», 9.20 — Те-
елефильм, 10.20 — Док. филь-
м, 10.35 — А. Микровин
нөртэ актерск дууна кон-
курс, 11.25 — Бичкдудин
нег час, 12.30, 15.30 — Цаг,
15.45 — Шостаковичин нөртэ
«Горьдхилн» гидг концерт,
16.30 — Док. фильмин
премьер, 17.05 — Т. Ту-
кайин үүдэлтин туск төл,
док. фильм, 17.50 — Шүл-
лэн, 17.55 — Док. фильмин
премьер, 18.30 — Цаг, 19.00
— Бичкн концерт, 19.30 —
Девшат, Зэжгс, Зар, 20.00
— Останкино күүндвр ке-
жнэ, Телеагдл иргэдн
ямаран болхм, 21.00 — Цаг,
21.40 — «Коллаж», 23.00 —
«А» гидг программ, 00.30
— ТСН.

Хойрдгч программ: 8.00 —
Өрүн гимнастик, 8.15 —
Бар ээмжг угаар йовалн,
9.00 — Док. фильмин пре-
мьер, 9.20 — Бичкдудт
фильм, «Старая крепость»,
7-ч серий, 10.25, 11.55 —
Док. фильмин премьер, 11.30
— Көгжмн концерт, 12.25
— Давтгаж үзүлгдэж теле-
фильм, «Претендент», 4-ч
серий, 20.00 — Бичкдуд,
төвшүнөөртн ортн 20.15 —
П. И. Чайковскн нөртэ
Нарт делкэн IX конкурс
деер, 20.55 — «Волшебн

Күүд улс, Пирин таму ма-
манд «Силлн» үзүлгдэнэ,
23.00 — Александр Сокуров
болн төрүнэ фильмс.

Бээрн программ: 18.30 —
«Республикин өдр», (Хал-
ымт келэр), 18.40 — Зар,
18.50 — «СПИД гемлэ ке-
жж нокцлтин ноодлн», Сон-
хвр, 19.20 — «Республикин
өдр», (Орс келэр), 19.30 —
«Фольклорт дурта клуб»,
Гордовиковск балхсна «Ге-
рол» гидг ансамблин тус-
кар, 19.55 — Зар.

В. Морозовин цокен зур

●МВД-н цэргэлтс зөцгүжэнэ

Давсан цагын эргэд респуб-
лика 65 яс эвдэлхнэ. Новад
уучра. Теди дунд эмтна эрү-
мендин эмнэс 10 новад бар-
гдсмин. Төрүнэс өср бар-
гдхна 7, шар аялхна 2, чиг-
нэл курлагхна 1 новад темдга-
дсн.

Така сарин 3-д 20 час 4 минутла Элстд «Калмгра»

Таха сарин 2-т Яшкулдз бөөлг М. нуунд кун толдх шав аяч бодынца туса Чав күрсид Б. гражданий гаралджана. Эн едо 23 часи

Така сарин б-д Чернозем
льск району Артезиан пос
лак «Артезианский» совх
зид ах бухгалтер С. бол
колбаси цехин заведую

Эн өдр 19 час 30 минут
адд Черновомельск району
СССР-ин 60 жилин нөгүгч
овокозин айрхална пүнэгд
өдмшсөс келтэ ах дүүр

Давсн цагйн эргид талда
15 зөв эвдлннэ йовдл темдг
гасмн.

Тага сарни 8-д 2 час сә
риутиевск району Перво-
майский селэнд бээд Д. М.
"олота, В. В. Санеев, Н. Я.
Авеев, Д. М. Худусов, О. С.
Суянов эдн, дууар Ленинск
омсомодны иэртэ сохшыл
гидсэн.

Эн адрын бийднэ Юстин
ск района Баруун селана эр
цувгт «Полюный» совхоз
М. кедлмшч унад үжж одж

Эргүүдийн органоуд цээлхврийн
эргүүддвэр нүцгэжэнэ, хэвэр
сжаах.
Така сарни 2т 13 14 часич
эмд нернь илэлгдэл үгэ
уяа Нишукул поселкд бөөх 7-я
ИМК-н ОРС-ин хот-коолын
магазинь ардк үүдийн тулкуу
эр секэд 2 минцня арсли
улхала.

Така сарни 7-д сө 3 час
Элст бальсна Кирбазар
уульнд чидл үүулси төмд
И. гражданина цогц олсдм
Зөв-нос эвдснд харалджи
СПМК-н П. столяр бэргд
Хальмг. АССР-ин МВД
цэрглрт урань өгсн зөлс
ини цээлхвр өгчэнэ;

Эн өдр ЧНАССР-ийн бээрн үүсч эрлх орж ирв. Мөчн арийн 29-д «Россия» гничлүгт тер күн бэсн нумерас: 1150 ахисн тухалзрак.

Таха сарин 6-д Ишаатад
Бэлг Г. күүнэ гартас 22—24
тасны эргид хууха көгдөн
уусны эрлэ орж ирв. Нөрнө

Астраханск областин И
ман поселкин А. болн
хоёр бээрн эмтн Грозин
балхсна бээрн кун А. А. Б
таевд чиллн кнрж.

Така сарин 19.

12.30. 15.30— Цар. 15.45

115,50 — Фильм из премьер,
— Выходит — филь-
м. «Интер Пан», 1-ч се-
рий. 17,05 — «Каждый меня»,
17,45 — Док. фильм. 18,30
— Чаг. 10,00 — ... Арпа-
эурпа курад уга болн теру
нос ах омгид», 19,45 —
С. Березина дуд. 19,55 —
Телефильм. 21,00 — Чаг.
22,40 — Актуальн интер-
вью. 21,50 — Ним меддо
Болгарь. 23,50 — «Пресс»

Така сарин 20.

15.45 — Шостаколичин пертэ
Госудатства

нааджана, 15.55 — Бичүт
дт — Физик, Матер. Нэл.
24 серия, 17.05 — Т. Т.
кийн үүдэлтэй туск тед.
док. фильм, 17.50 — Шүлг
лэн, 17.55 — Док. фильм
премьер, 18.30 — Цаг, 18.00
— Бичик концерт, 19.30 —
Девшл. Занго, Зар, 20.00 —
— Останкино хуудар ко
жон, Телевизгд, иргэдн
имарал болмж, 21.00 — Цаг
21.40 — «Коллаж», 22.00,
«А» гнд програм, 00.30
— ТSN.

Така сарин 21,

льтфильмс. 14.20 — Фильм
концерт. 15.30 — Полн

Хойндгя програмй: 8.00

Така сарин 22.

аргж бовлин». Альманах

12.30 — Эрдүмөнд. 13.15 — Педагогик цуаранга төлө. 14.15 — Мультфильм. 14.45 — Селэнэ час. 16.00 — Сөн сөдклин наавд байр таһар секали. ЭША-час үзүү. 18.00 — Ялтаһан Юрмалур. Концерт. 18.20 — Мультфильм. 18.30 — «Марфон-16». 20.05 — Киноконцерт. 21.00 — Ца. 21.40 — Мөкк юмна тус тоолур. 21.55 — «Венони»

Дар, 21.45 — «Коллаж»
21.50 — «Эн билэ, билэ...»
22.10 — Док. фильмин пр
мьер, 23.00 — «Сергмжт»

ТАКА САРИН 10.
БАСН ОДР

Хейрагы программ: 8 00.

Оруда гимнастик. 8.15 —
«Паникулы Кроша». 4-ч с
р. 9.25 — Концерт. 9.30
— Док. фильм. 10.15 — По
снежини 90». 10.45 — «Е
ма». Худ. фильм. 12.10.
Ч. Амиров. Симфонь. 12.4
Док. фильмин премье
13.15 — Телефильм. 14.15 —
Давтдаг үзүлгикх телеф
льм. «Игорь Саввович». 3
серий. 17.00 — Таджикс
телеуагдын программ. 17.3
— «Татт». Кореилс салс
өрк-бүлмүдин төрий тускар
18.30 — Чаг. 19.00 — Р
жиссер — М. Соосаарин
фильмс. Док. фильм. «Нен
шины с острова Кихну.
20.00 — Бичкүдү. төвшү
нөөртөн өртн! 20.15

Нарт делым IX ноктуре
деэр. 21.35 — «Ползая
ягода». Худ. фильм. 23.04
— Искусственная мастерская
концерт.

Взросл. программы: 19.00 —
«Види тадаа үрр неийаа
види». 19.15 — «Республи-
кин одр». (Халым нелар.
19.25 — «Улени педи бул-
гас». Яшкулус району бул-
та поселини келдир Д. Э.
Манджиеви туснар. 19.45
— «Республикин одр». (Ор
нелар). 19.55 — 3-яв.

— Хордуг программ: 8.00 —
Эрүүн гимнастик. 8.15 —
Док фильм. 8.55 —
Нарт дэлгэц үзүүлэлт. Хаяг.
9.00 — Док. фильмны пре-
мьер. 9.20 — Бичлэг. 9.40 —
Фильм. «Стария крепость».
9.45 — Док. фильмны премьер. 10.25, 11.55 —
Док. фильмны премьер. 11.20 —
— Көгжимн концерт. 12.20 —
— Давтдг үзүүлднх теле-
фильм. «Претентенте». 4-
серия. 20.00 — Бичлэг. 20.15 —
тэвшүүн нэвэртэн ортан. 20.15 —
— П. Н. Чайковскийн нэрт
Нарт дэлгэц IX конкур-
деер. 20.55 — Волебоод.

Өрүңн гимнастик, 8.15 —
 Мультфильм, 8.35 — Науч-
 попул. фильмн премь
 8.50 — «Смеро солдатиков
 худ. фильм, 10.00 — Спо-
 тивн гимнастик, Усуйл
 11.30 — Видеоканал «С
 ветск Әрәс», 16.55 — М
 рафон, Залу улс, 19.00 —
 «Последни бросок», Ху
 фильм, 19.50 — «Сибирь э
 раид», 20.00 — Бичкүдү
 төвшүн көөртөн ортл 20.1
 — Орс кели, 20.45 — Кин
 фестивал, 21.00 — Ца
 21.40 — Инглатин хаал
 Цугсоюзн польск дуун
 2-ч фестивал, 23.10 — До

Роза». Зурхан сериетэ ху
фильм. 1-ч сери. 22.55
Сэн сэдэлин наад. Акад
мическ хэвдлэн. Усчлэн.
Хонгдгч программ: 8.00
Заридд, аогс 8.15 — «От
и деды». Худ. фильм. 9.
— «Линпрограмм». 10.00
«Коллаж». 10.05 — Рен
сер М. Соосарин фильм
11.00 — Сэн сэдэлин наад
Академическ хэвдлэн. 12.
— Н. В. Гоголин үүдэвирэ
раниад. «Вечера на хуто

«Коллаж». 20.20 — «НЛ»
зардллы уганар ирдлн.
сөнхсвр. 21.10 — «НЧК»
церт. 21.25 — «Спорт» цу
равнь төлө. 21.40 — «НЛ»
темдгтнэр. 1-2-3-ч өл.
Бээрн программ: 17.00
«Республикнн өдр». (Халь)

Күүкд улс. Перун хамцу ко-
манд — КНР-ын хамцу ко-
манд. СНАА-ын үндэсний ко-
манд. Америкын Союзт
бодн тэрхна фильм.

Бээри программ: 18.30 —
«Республикннн өдр» (Халь-
мг келэр). 18.40 — Зэр.
18.50 — «СПИД гэмэлэ кэ-
жэх новхатнн ноодол». Сон-
хор. 19.20 — «Республикннн
өдр» (Орө келэр). 19.30 —
«Фольклорт дурта клуб».
Городовиковскн бэлхсн «Ге-
рел» гндг ансамблин тус-
кар. 19.55 — Зэр.

фильми премьер. Союз
сейчас, 23.40 — Ахр худ
фильм, 00.35 — «Певец».
Ауд. фильм.

Вэри программ: 13.45 —
«Жаңир» ооли тегуна дуу-
рир. Жаңир Козас Айду-
кан 100-ч жилин оонд не-
раден байрин туск ир. При-
озери района Советс по-
секаас ууладжыко. (Халыг
келер). 14.15 — «Иволгинск
дашан». Сохсхвр. 15.00 —
«Республик» — даган уул-
дир». Зоулгачу билистиче-
чек программ. (Халыг ке-
лери).

близ Дикашкыи, 13.45 —
Док. Фильмин премьер.
14.15 — «Коллаж», 14.20 —
Улсын аясмуд, 14.30 — Ви-
деоанал «Советск Эрэс»,
17.00 — Нарт делэн про-
грамм, 17.55 — Сн седкин-
найд, Маршфон, Күүд узе-
20.30 — Бичкүд, төвшү-
Нэвртөн ортн 20.45 —
Научн полуд, фильм, 21.00
— Дас, 21.40 — Талда тал-
давтгдз үзүлгджн, «КВН
90».

Мана хайг:

Элст балһсн.

Ленинэ уульнц, 243

«Хальмг үнн»

газетин редакц

Телефон: 5-54-09.

5-64-41